Масса а мехкий пролетареш, вlaшагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 26 ФЕВРАЛЬ, 1985 ШУ. ● № 25 (7060). ● Мах 3 кеп.

ПАРТЕИ ХАЛКЪЕИ ЙОХАРГЙОАЦА ЦХЬОАГIО

24 феврале Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша цхьа барт болаш кхадж тессар РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советашка а моттигашкарча Советашка а депутаталла кандидаташта тIехьа.

Хоржамаша цIаькха а хьагойтар партеи халкъеи цхьоагIо моакхаз санна чIоагIа йолга, коммунистийи парте боацарийи блок советски наха хьаллоацилга.

Из ди доккха, сийрда цIей санна чакхдаьлар вай республике.

Сийрда кхоане бахьан

РСФСР, Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча, моттигерча Советашка харжа оттабаьча кандидаташта тIехьа кхадж тосса ди цIей хьисапе чакхдаьккхар Назрановски района къахьегамхоша. Ялх сахьат даьлча ший наIараш хьаелл АМООС зданерча № 12 йолча хоржамий участка. Укхаза баьхкараша тахан кхадж тоссаргба Российски Федераце лакхерча органе районе хьалхалаттача Ахриев ГIапура цIерагIча завода коллективо депутаталла кандидат оттаваьча парте Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара Владимир Константинович Фотеевнеи, вай республика Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат ваьча цу завода толашагIволча кадрови болхлочоа слесара - лекальщика Котиев Махьмада Ахьмадаи, хIаьта иштта райсовете а горсовете а харжа оттаваьча кхы а массехк саган тIехьа.

Хьалхара бюллетенаш хьанийцача тIема а къахьегама а ветеранаша Мурзабеков Берснакъас, Полонкоев Баматгире вай таханарча сийрдача вахарах, нахагарча хьал-торонех, паргIатонех доккхал шоаш деш хиларах, къонача тIехьеи дегIаахара вай мехка шерра наькъаш хьадийла хиларах дош а оалаш, уж урна чу Iочудохийт. Иштта чIоагIа дог гIоздаьнна йолаш ший граждански декхар кхоачашдир укх шера духхьашха кхадж тоссаш хиннача Цыздоева Ювсапа Розас а.

— Цамогаш хиларца е хьабахка низ боацаш бисача къоаношкара дIанккхараш цхьайтта сахьат далалехьа кхадж тесса баьлар. — ХIаьта унахошка а шоай декхар кхоачашдайтар духьа урнашца цар коашка увтташ хилар комиссе членаш,— яхаш дувц укхазарча комиссе председатела Абадиев Iнйсас.

Иштта сайре хьатIакхачалехьа город Назранерча а юрташкара а беррига хIана бац аьнна харжархой шоай декхар кхоачашдаь баьлар. Шоаш оттабаьча кандидаташта тIехьа кхадж тоссаш царна массанена дагалаьтта уйлаш цаIаш яр: «Вай кхоане иразегIа хилийтар, тIема алах дуне лорадар».

С. ШАБИЕВ.

ЧIоагIа мутIахьа болаш

Беррига советски нах санна, 24 феврале, Малгобекски районера харжархой чIоагIа дегаш гIоздаьнна а болаш, вай Даьхен дикагIболча къонгаштен мехкараштен тIехьа кхадж тасса хьагуллуш бар шо-шоай хоржамий участкашка. Ерригача районерча а г. Малгобекерча а 22 хоржамий участке Iуйрийна ялх сахьат даьлча митингаш хилар хоржамашта хетаяь.

Дунен халкъашта юкъера кхохкам мелбара, ядерни герза доазув оттадара, машаре баха чIоагIа ловш болча наха тIема дохк кхы ца гойтара, беррига нах ираз долаш бахийтара тIехьа даим къовсам лоаттабеча партена, правительствана дег тIара доагIача дIайхача дешашца баркал оалаш, вай Даьхен оборонни низ чIоагIбара, фе хилара берригаш тIахьехаш къамаьлаш дир митингашка къахьегама, тIема, парте ветеранаша И. Д. Фонова, Н. А. Хохлова. М. Х. Мальсагова, Я. Д. Гуноева, А. Т. Эсмурзиева, кхы дукхачар а.

Массаза а къонача тIехьен йоакхо еш, цар кхоане сийрда хилийта гIерташ йолча вай партена доазув доацаш шоаш мутIахьа хилар хьагойташ къамаьлаш дир духхьашха кхадж тоссаш болча С. Шадиева, И. Дзоева, А. Абрекова, кхычар.

Митингаш чакхъяьнначул тIехьагIа массе йолча хоржамий участкашка кхадж тасса болабелар харжархой.

Дукхха къахьегама коллективаш керда толамаш даьха накъаяьхкар хоржамаш хулача денна. Масала, шин бетта план тIехкхоачаш а еш, заданел совгIа 165 тонн «Iаьржа дошув» даьккхад «Малгобекнефть» НГДУ коллективо, февраль бетта план 24 дийнахьа 110 процент кхоачашйир Вознесеновски газобензинови завода, бетта задани 105 процент кхоачашйир Ачалукски минеральни хий деча завода болхлоща, кхыбараша.

Малгобекски районе еррнгача хоржамий участкашка 23750 гаргга саг кхадж тесса ваьлар делкъел тIехьагIа пхи сахьат доалача хана.

Шоазткъен итт шу гаргга ха я партен, тIемен, къахьегамен ветеран Руденко Василий Ефимович хоржамаш хулача деношка кхадж тасса уха. Ший дIаьхнйча вахарера дукха масалаш доаладе йиш я цун кагирхошца вIашагIкхийттача хана. Цун вахара никъ атта боацаш сий долаш болга хьахьокх наькха тIарча орденашеи медалашеи. Из ва «республика заслуженни энергетик», «Грозэнерго» управленерча парте, тIемеи къахьегамеи ветераний президиума член. Дукхача шерашка хиннав из Грозненски ТЭЦ-а директора заместитель. Грозненски мехкдаьтта техникума студенташ болча каст-каста воагIа В. Руденко.

СУРТА ТIА: В. Руденко (юкъе латтар) къонача харжархошца Г. Гринченкоцеи Э. Исаевцеи кхадж тоссача.

ВАХАР ТОАДАРА

«Марша доагIал да», «Парте XXVII съезда сийленца накъагIоргда», «Сийлахь-йоккха Котало яьккха 40 шу дизара даха ма доаггIара накъагIоргда» яха плакаташ гуш да Грозненски педучилище дIачувода-ча. Укхаза я № 26 йола хоржамий участок.

Iуйрийна ялх сахьат дала пхийтта минут эшача хана дукха нах хьакхаьчар хоржамий участке шоай сийлен декхар кхоачашде. Хоржамашта хеталь митинг хьайийллар хоржамий участка председатела Глинннов Николай Ивановича.

Митинге къамаьлаш дир къахьегамен тIемен ветерана А. Саенкос, РСФСР заслуженни хьехархочо, халкъа просвещене отличника З. Джамалханова, гражданскии Сийлахь-боккхача Даймехкен тIемашка дакъа лоацаш хиннача С. Зинченкос, духхьашха кхадж тоссаш болча Закаева Зарас, Юношова Ирас. Цар массане чIоагIа баркал аьлар дунен тIа машар хилийтара, советски наьха хьал-таро тоаяра, вай дерригаш а ираз долаш дахийтара тIехьа хеддаза къовсам лоаттабеча хьамсарча партенеи правительстванеи.

Митинге къамаьлаш даьчарна совгIаташ делар. ХIаьта духхьашха кхадж тоссаш бараштa памятни совгIаташ а луш, дезача денца уж даькъала бувцаш открыткаш делар.

Iуйрийна ялх сахьат ма даьллехьа вай Даьхен дикагIболча къонгаштен мехкараштен тIехьа кхадж а тоссаш шоай сийлен декхар кхоачашде дIаболабелар харжархой. Берригаш а укхаза кхадж тасса безаш бараш 2820 саг вар. Дийнахьа шийттанел тIехьагIа пи сахьат доалача хана царех 90 процент совгIа бараш кхадж тесса баьннабар.

Ираза тIехьа

Советски Iаьдала органашка хоржамаш деча дийнахьа къахьегама совгIаташца накъабаьккхаб сунженцаш. Карарча шера хьалхарча квартала дулх дохкара планаш тIехкхоачашъяьй Ленина, XX партсъезда цIерагIча колхозаша, «Восход» яхача колхозе шура ехкей планал тIех.

Хоржамашта накъаболхаш дика хьокхамаш даьхад районерча промышленни предприятеша а Сунженски консерви а химреагентий Карабулакски а заводий, коача газ дIаухийтача Къулбаседа-Кавказски контора коллективаша тIехкхоачашъяьй шин бетта планаш.

Кийчбенна, дог гIоздаьнна нах Iурре а болабелар хоржамий участкаш йолча оагIорахьа шоай граждански декхар кхоачашде.

Кхадж тасса болабалехьа массайолча участкашка митингаш хилар. Вай парте чура а арахьара а политика шоаш къоабалъеш, хьаллоацаш хиларах дувцар митинге къамаьл даьча тIема а къахьегама а ветеранаша, производстве хьалха латтараша, хьалха кхадж тоссаш болча кагирхоша.

— Аз кхадж тосс дунен тIа кхы тIом ца хилара тIехьа. Со тешаш ва хьаькъал кот а даьнна, из юкатохаргхиларах, — аьлар Серноводски станцерча № 70 йолча хоржамий участке хиннача митинге Ленина цIерагIча колхоза механизатора, Октябрьски революце, Къахьегама Цlеча Байракха, «Знак Почета» орденаш лелаеш волча В. У. Элиханова.

Делкъал тIехьагIа районерча дукхагIйолча участкашка кхадж тесса баьннабар харжархой.

ХIара участке болх беш яр буфеташ, шоай говзал гойтар художественни самодеятельноста коллективаша, художественни фильмаш хьекхар.

Районерча къахьегамхоша ираза, кортамукъале, наьха машаре къахьегам тIехьа тессар кхадж.

Б. УЦИЕВ.

ЦIей а хинна

ХIаранена доккха цIей а хиле дIаотт Советашка хоржамаш ду дм. Деррига а кийчдаь, Iуйрийна пхи сахьат доаллача хана кхадж тесса нах бахкарга хьежаш бар Ленински района № 7 йолча хоржамий участке. Ялх сахьат дала итт минут эшаш митинг хьайийллар хоржамий комиссе председатела А. Е. Будаева.

— Советски Iаьдала органашка хоржамаш деча дийнахьа къахьегамхоша шоай лоIамагIа, цхьаккха дуxьале йоацаш хорж шоай хьашташ кхоачашдергдола викалаш, — аьлар цо. Тахан хоржамий участке даьхкад вай дерригача дуненна цIаьккха а дIахьокха партеи халкъаи йохаргйоаца цхьоагIо хилар, машара, къахьегама тIехьа вай хилар.

Дош лу тIема а къахьегама а ветерана И. К. Никулина:

— Доккха дика да вайга кхаьчар, — аьлар цо. — Миллионаш болча наха шоай вахар дIаденна фашистий гIаьрахоех мукъабаьккхаб вай мохк, хIалак ца дайташ кIалхара даьккхад деррига дуне. Кхы цу тайпара хIама хургдоацаш къахьегамце чIоагIъергъя вай Даьхе. Доккхача толамашца накъагIоргда вай Коталон 40 шу дизара.

БоккхагIчар дIадоладаь гIулакх шоаш тешаме хьаллоацаргхиларах дийцар къонача болхлочо, укх шера хьалха кхадж тоссаш йолча Л. Н. Разувайяс.

Кхадж тассар дIадоладаьчарна юкъе хьалха вар тIема а къахьегама а ветеран И. И. Орлов. Кхо шу даьлча бIаьра воал из. ХIаьта а шийна наIарга бахкарга хьежаш цIагIа вагIанзар. Яьшка а яхьаш ше волча боагIаргба, аьлча раьза хиланзар из.

— Укк моча дийнахьа со цIагIа вагIаргвац, сона саг наIарга ва везац, — аьлар цо.

Делкъел тIехьагIа ши сахьат доаллаш берригача харжархоех 90 процент совгIа бараш кхадж тесса баьннабар.

ХIаьта а чубаха дукха сихлуш бацар уж. Екаш яр беза ме ашараш. Концерт гойтар филармоне артисташа. Боккъонца цIей хинна чакхдаьлар хоржамаш.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

Цхьаккха а юстара ца вусаш

Хьалха дIанхача хоржамий кампанешка а хьинаре дакъа лоацаш хиларца бовзаш бола нах шийсбелар сона Ленински района чуйоагIача Грозненски кооперативни техникумерча №30 йолча хоржамий участке. Дукххача хоржамашка укх участке вIашагIъехкача комиссе секретарь йолаш хьайоагIа Иванова Лидия Семеновна. Цо хоам бу сога, йиълагIча микрорайоне ваха 2564 харжархо тахан кхадж тоссаш, ва, аьле. «ХIаьта дийнахьа цхьайтта сахьат доалаш царех ши эзар ткъо саг ший декхар кхоачашдаь ваьннавар.

Тхо къамаьл деш дагIаш, каст-каста цунца дагабала, хаттараш де хьатIаух комиссе членаш, агитатораш. Иштта, агитатора техникума кхетама балха йолча завуча Манько Людмила Степановнас аьлар: «Аз гIулакх деча цIеношка бах бIарга са дайна нах, уж болча бюллетенаш а урна а ийца яха машин эш сона». Цун дехар сиха кхоачашдир...

Из тха эггара дикагIйолча агитаторех цаI я, йоах Лидия Семеновнас. Хоржамашта накъадоагIаш иштта бахача нахана бе боагIа агитационни, кхетама болх беш хьабаьхкаб техникума библиотека болхлой Бекова Елена, Емелюшина Галина, Даурова Азя, Кнышенко Ольга.

Къаьсттача учете оттабьбар тIема а къахьегама а ветеранаш, духхьашха кхадж тосса кагий нахи мехкарийи. Царна Ленина сурт тIадола значокаш йоахка цIе банташ наькх тIа йохк тахан уж даькъала бувцаш дола открыткаш царга дIа а луш, лоаца боакх. ХIаьта Iуйрийна ялх сахьат даьлча хьалхара бюллетенаш урна чу яхийтар тIема а къахьегама а ветеранаша Юркус Надежда Николаевнас, Алферов Владимир Петровича, укх шера барайтта шу даьннача Касумова Людас, Даурова Светас — техникума дешархоша. Ветеранаша къонача тIехьенна цIаьхка а хьалхадаьккхар шоай социалистически Даьхен хам беш, цун эздий традицеш ебаеш хилалаш, аьнна. ТIаккха къамаьл даьча кагирхоша къонача тIехьенна цIаьхка сийлен гIулакхий эстафета шоаш, тешшаме дIахохьоргхиларах.

Кхадж тесса баьнна харжархой сиха дIаболхацар укхазара. Локхаш музыка, болх беш буфет яр. Дукха сакъердаме хIамаш довза йиш йолча укхазара сийлен музей йолчахьа чуберзар наIаш, вовзаш актовни зале кинофильмага хьажа болхар.

Делкъал тIехьагIа кхо сахьат даьлча массехк сагагара дIаиккхараш ца лаьрхIача кхадж тесса баьлар укхаза.

МАССАНЕ ХЬАЛЛОАЦ

Укх деношка Москван Куйбышевски хоржамий округерча харжархошта хьалхашка КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Константин Устинович Черненко даь къамаьл берригача советски наха а санна, чIоагIа терком тIабахийта дешаш, цун положенеш выводаш хьаллоацаш ба вай республика къахьегамхой.

●

Дег тIара къоабалдеш тIанйцар тха колхоза хьайбаш леладераша Москван Куйбышевски хоржамий округа харжархошца вIашагIкхийттача КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос даь къамаьл. Керда толамаш дахара тIахьех цо дерригa советски халкъ. ХIаьта оаха, колхоза хьайбаш леладераша, низ кхобергбац КПСС XXVI съезда, цул тIехьагIа хиннача Пленумий решенеш кхоачашъяра, вай Даьхен экономически оборонни низ дегIабоалабара, КПСС XXVII съезда, Коталон 40 шу дизара даха ма доагIа накъадахара.

Кхачан программа кхоачашъеча юкъедахьа карагIдаьнначох доккхал де йиш йолаш ба тха боахама къахьегамхой. Соахка, масала, 400 эзар сом совгIа пайда бир колхозо. Из толам боаккхача доккха дакъа лаьцар хьайбаш леладераша а. Планал дукхагIа 61 тонн шура ехкар паччахьалкхенга.

КарагIдаьнначох кхоачам баь Iе дага дац тхо. Соахка хиначул 142 килограмм дукхагIа а йолаш, укх шера хIара кхоабача IаттагIара 2300 килограмм шура яккха социалистически декхар тIанйцад оаха. ЛаьрхIар кхоачашдара еррига уйла тIаяхийта къахьегаш а да.

ХIанз дийнахьен бусе 6,3 килограмм шура йоаккх оаха, хIара дийнахьа 4,5 тонн шура паччахьалкхенга йохк. Тхоай вахара хьал-таро тоаяра партен правительстван еча йоакхона иштта жоп лу оаха.

З. ФАРГИЕВА,
Сунженски района ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза доярка, НГIАССР Лакхехьарча Совета депутат.

●

ЧIоагIа дегаш гIоздаьнна болаш тIанйцар Грозненски экспериментально-механически завода болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гIулакхерча наха КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста К. У. Черненкос Москверча Куйбышевски хоржамий округа харжархошта хьалхашка даь кIоарга чулоацам бола къамаьл.

Тхоай балха бокъонца йола программа а парте луш дола наказ а лоархI оаха цу къамаьлацара положенеш выводаш. Дунен тIа машар хилийтара цо кIаьд ца луш къовсам лоаттабара жоп а луш, оаха лерхI пятилетка тIехьарча шера план ханал дика хьалха кхоачашъе.

Х. КИЕВ,
Грозненски экспериментально - механически завода директор.

●

Москван Куйбышевски хоржамий округа хоржархоша хьалхашка новкъоста К. У. Черненкос даь къамаьл терком тIабахийта дийшар тха заводерча болхлоша. Де дезарий йоккха программа оттаьй цу тIа. Вай хIаране къахьегарга хьежжа тоалургда вахар, чIоагIлургба мехка экономически а оборонни а низ.

Дика дIадоладаьд оаха карара шу. Хьалхарча шин бетта планаш кхоачашъяьй Советашка хоржамаш хула ди хьатIакхачалехьа. ХIаьта квартальни план а ханал дика хьалха кхоачашъе дага да тхо.

Новкъоста К. У. Черненкос ма аллара, керда резерваш юкъе а кхувлаш, долчун хьурмат а деш вай къахьегарга хьежжа тоалургда вахар.

Т. ПОЛОМИНА,
химреагентий Карабулакски завода партбюро секретарь.

МАШАРЦАРЕИ КХОЛЛАМЦАРЕИ ЛОIАМ

Халкъа цIей санна деззир вай мехка Советски Iаьдала органашка хоржамаш даь 24 февраль. Лайво хьалйиза Москва кийчъяь яр ЦIеча байракхашца, транспаранташца. Сецца денз массанахьара хьахозаш я ашараш, маршаш.

«Советий Iаьдала органашка деш дола хоржамаш — из халкъо гуччахьа, къаьгга хьагойташ бола ший политически лоIам» — аьнна белгалдаьккхад Москван Куйбышевски хоржамий округа харжархой собране даьча къамаьла тIа новкъоста К. У. Черненкос. Беррига советски нах санна шоаш машарца, кхолламе къахьегарца лоIам болаш болга, шоаш ленински парте коммунисташта тIехьа чIоагIа кхотабенна хилар дIагойтара хоржамий участкашка баьхкабар столица бахархойи цун хьашийи.

Укхал хьалха РСФСР Лакхехьарча Совете хоржамаш даьчул тIехьагIа чакхдаьннача пхе шера Москверча предприятешка арахеца продукци алсамъяьккхар Iалашдаьд алхха къахьегама овсарле лакхъяр бахьан долаш, хIаьта из айялара боарам укхаза 13,2 процент хиннаб.

Москвичаша пятилетка диъ шера а соахкара а планови заданеш социалистически декхараш толаме кхоачашдаьд. ХIаьта хоржамаш деча денга кхоачаш 400 эзар совгIа болхлочон гIулакхерча нахеи шоай шин беттара заданеш тIехкхоачашъяьяр. Ерригсоюзни социалистически яхье соахка котало яккхарах Москван юха а КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара-кара тела ЦIе байракх еннай.

Шоай толамаш, карагIдаьннараш, дIахо йодача хана де лерхIараш партеца дувз советски наха. Цудухьа кхетадеш да вай берригача мехкарчар санна, столице бахачар а шоаш депутаталла кандидаташ оттабеш хьалхарчарца КПСС-ен Советски паччахьалкхени кулгалхой цIераш яьха хилар.

Куйбышевски хоржамий округ. Укхаза гIолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат ваьв КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель К. У. Черненко.

ЧIоагIа дегаш айденна болаш, цIей хьисапе чакхдоаккхаш дар кхадж тоссилга № 120 йолча хоржамий участке. Шоай граждански декхар эггара хьалхарчарца кхоачашдаьрех бар Рассадин-гIар дезал. Цlенда Геннадий Иванович болхло вола 30 шу даьннад. Цох ах ха «Хроматроне» къахьегаш дIайихьай цо е, вешта аьлча, из болх бе йолаеннача хьалхарча дийнахьа денз укхаза ва.

— Тха коллектив чIоагIа доккхал деш я, — аьлар ветерана ТАСС корреспонденташка, — юха а тхоай кандидаталла партеи правительстваи гIорваьнна деятель, сийлахь - доккха ленински гIулакх тешшаме дIахо кхухьар Константин Устинович Черненко оттаве тхоай йиш хиларах. Тхо хIанз а диидаланза да 1981 шера Константин Устинович тхоай предприяте хинна ди, цо даьча хьехамашеи рекомендацешеи новкъостал дир тхона цIенхаштта болх тоабара.

Из бакъхилар дика гуш да тха «Хроматрон» предприяте гIулакхашка хьежача. Пятилетка дIайолаеннача хана денз планал совгIа эзараш бос бола кинескопаш арахийцай, керда техника юкъейоалаярах хьахинна экономически эффект миллионаш сомаш хилар. Хьалхашка кхы а доккхагIа дола декхараш латт. КПСС XXVII съезда даха ма доаггIара накъадаха лерхIача оаха лаьрхIад лоаццача хана керда шин тайпара бос бола кинескопаш арахецилга карадерзаде.

Къамаьла юкъейолл болхлочун сесаг Нина Васильевна.

— Нийса аьнна дешаш да: Советаш — халкъа Iаьдали халкъанна дола Iаьдали. Цун йоакхонца тхона кердача цIагIа квартира хьожаяьй, тха йоI Даша оборудованеца дика кийчъяьча школе дешаш я. Из а керда хьалъяь я. Баркал хилда партена тха, болхлой, иштта йоакхо ярах!

Болхлочун професси хержай Рассадин Андрея а. Хьалха ший да санна хIанз профтехучилище дешаш ва из, слесарь - ремонтник хургволаш.

— Таханара ди сона къаьстта лоархIаме хет,— йоах кагирхочо, — хIана аьлча со духхьашха кхадж тоссаш ва. ХIаьта чIоагIа сийлахьа да кагирхошта боагIа кхетам балара селлара чIоагIа терко тIаухийтача Константин Устинович Черненко цIи тIайола бюллетень Iочукхосса йиш хилар.

Цу хоржамий участке кхадж тоссаш ва Московски лакхерча партийни школа доцент В. М. Барбашев.

— Доккхала доацаш ала йиш я вай тамашийна дикача хана дах, аьнна — яхаш ший дагара уйлаш хьайовзийт Iилманхочо. — ХIанзарча хана юкъ парте белгалъяьккхай вайцига хьаяь дегIаена социалистически общество эргаьккха тоаяра декхараш кхоачашде дIадоладенна юкъиг санна. Цун концепцеш оттаеча Iалаьмате доккха дакъа юкъекхухь Константин Устинович Черненкос. Цо кулгал а лоаттадеш, хIанз чакхйоаккхаш латт КПСС Программана еш йола редакци.

ТIом лаьттача хана Москвера эскаре дIаухаш хиннараш та керттера коа наI яр Белорусски вокзал. Укхаза 1941 шера эшелон накъайоаккхаш духхьашха хьахезар тIемах дола А. В. Александрова цIи хеза илли. ХIаьта 1945 шера вокзале Iобувлар демах, къурзах хьалбиза, бесаза яьнна гимнастеркаш тIаювха, ах Европа мукъаяьккха боагIа салтий, эпсараш.

Цу вокзале Сахаров Михаил Николаевич Iовессача хана локхаш оркестр яцар. Котало яккхарга кхы а шера совгIа йолча хана сатувса дезаш дар. ХIаьта чIоагIа човнаш хинна из цига воалаваьр цхьа моллагIа йола санитарни поезд яр. Цу хана хацар бIухочоа цу вокзалаца дувзаденна цун дIахора вахар хургхилар.

ХIанз 40 шу даьннад ший хана заочно Московски машиннаькъа транспорта инженерий институт чакхъяьккха волча Сахарова Белорусски вокзале болх бу. Укх тIехьарча шерашка цу йоккхача транспортни узела кулгалдеш ва из. Бакъда, тахан вайна дагалаттараш цун кхыдола декхараш да — из ва цу вокзалерча Фрунзенски округа чуйоагIача хоржамий участка комиссе председатель. Цун чубоагIача наха РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат ваьвар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель Н. А. Тихонов.

— Коталон 40 шу дузача шера, — йоах Михаил Николаевича — къаьстта дика холуш я гаьнна хьалха хургдар гуш хьаькъалареи йола вай парте ЦК-ан Советски паччахьалкхени машара тIехьара политика. Аз, Сийлахь-боккхача Даймехка тIема салтий, байнарий а дийна барий а цIерагIа дIакхайкаду: господа империалисташ, цIераца ловзараш ма де, дагайоха историе урокаш!

Москван къона тIехье кийчлуш я ерригача континенташкара боагIаргбола демократически кагирхой дегтIара тIаэца. Цох лаьца дийцар тхона ший нешаца № 29 йолча хоржамий участке кхадж тасса енача «Большевик» яхача кондитерски фабрика комсомольско - кагирхой бригада кулгалхочо Голощапова Надеждас.

— Тхо шеко йолаш дац Москве хургдолча цу вIашагIкхетарах боккъонца тIема а империализмана а духьалара массови къонала цIей хургхиларах, — йоах Надяс. Фабрика комсомольцаша хьалаьцай «Фестивальни Москвана — тIехдика гIулакх лоаттаду культура» яха инициатива. Хетаргахьа, оаха кийчдеча даараш раьза хургба хьаьший.

«Революце искра» яхача Московски типографе переплетчица Г. В. Блинова хьалхарчарца Киевски округа чуйоагIача № 71 йолча хоржамий участке хьаера. Укхаза РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаваьв КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь М. С. Горбачев.

Хьалхалаттача болхлочо гIадъяхарца дувцар хоржамаш тIакхоачача деношка шоай типографе беxктокхаме заказ кхоачашде карагIдаларах: арахийцар поляний меттала В. И. Ленина сочиненей бизза гуллам. Ленински идеяш — вай юкъара ганз я, цар гIо ду дунен халкъашта юкъерча болхлой болама цхьоагIо чIоагIъе. ХIаьта новкъоста Черненко ма аллара, барт - цхьоагIонца ба вай низ.

Ах бIаь шу даьннад Московски трубни заводе Полотнянщиков Михаил Федорович болх беш вола. Укхаза къахьегаш ва, цун воша а Иван Федорович, бакъда, коллективе эггара дукхагIа вовзар, хетаргахьа, цар дезалера эггара зIамагIа вар — Владимир — ва.

№ 5 йола хоржамий участок чуйолча заводской клубе Владимир Иванович Полотнянщиков даим санна шийца новкъостий болаш чуваьлар. Заводерча харжархоша деннача паказех эггара лоархIамегIа дар малагIа хет хьона, — даьча хаттара, кIеззига уйла а яь, цо жоп делар:

— Реконструкци елга сихдар, аьнна.

Хоржамаш деча хана шоашта карагIдаьнначунга, баьча наькъага юхахьожаш самал я советски наьха. Йоккхий эргалонаш хиннай пхе шера Перовски районе, хьалха аьлча, Вешняки - Владычино яхача микрорайоне. цунга хьежжа тиллай цигарча округах Вешняковски аьнна цIи. Укхаза гIолла РСФСР Лакхехьарча Совете а Моссовете а депутаталла харжа кандидаталла оттаваьв КПСС ЦК Политбюро член, МГК хьалхара секретарь В. В. Гришин.

Тха къамаьл хул Москван цу хозачеи кердачеи районе вахача Н. Т. Шикуновца — прожекторни завода инженераца. № 112 йолча хоржамий участке хIанзза кхадж тесса ваьннавар из.

— Со гуш хувцаелар Вешняки - Владычино, — аьлар цо. ХIанз укхаза 120 эзар саг вах, царна паргIата бахара, салаIара эша хьалаш хьадаьд цига.

Л. ЕРМАКОВА, М. БОРОДЫНЯ, В. ДЖАЛАГОНИЯ, И. НОВИКОВ, А. ПЕТРОВСКИЙ, А. СИВЦОВ,
ТАСС корреспонденташ.

МАССАЗА МУГIАРЕ

ОЧЕРК

Тамашийна нийслу цхьаза сага кхел. 1944 шера бIаьстан юкъе дар из. Крыме лира тIом латтар фашисташца. ТIом бикъбеннача ханна тха позицешта тIа а ена, тхона тIагIолла готесса йолаелар фашистий ялх самолет. Юххера а. Iоажал яхьаш бола шоай мухь хет-хеттача Iочу а боассабаь, дIалийлхха баха беннабар фашисташ, цхьабакъда, кхензар. Цу ханна мичара йоагIа ца ховш тIаенача вай кхаь самолето тIом болабир царца сигала. Лаьттара хьалхьежача хеталора, цар дер ловзар да, аьнна: халданза хьувзаш гобоахар. Дилла моттиг боацаш гIаддахадар тхо цхьа фашист чукхетаьш бIаргавайнача, цуна тIеххьа шоллагIа «месеер» чуйолаеннача хана, хIаьта кхоалагIъяр ала а баьнна чуйолаеннача хана-м тхоаш латтача кхувсалора тхо сов деташ гIоздаьнна. ХIаьта вожаш шоаш ма кхоаю дIалийлха яхар. Вай летчикаш, кхы зе доацаш маьрша юха баьхкар шоай аэродроме.

Дуккха шераш дIадахар цул тIехьагIа. Грозне сона чIоагIа бакъахьара а хеташ, ши шу хьалхагIа сона вайза, аз лоархIаш цхьа саг вар.

ХIанзза, дукха ха йоацаш мара хайнадац сона, геттара кIайбенна корта а болаш, гIийлача дегIара, цхьабакъда, зIамсаго санна дегI нийса леладеш вола из саг тхьовра аз бийца сигалара тIом беча хана тхо дегаш гIоздаьнна хьийзача хана фашистий самолеташ чуахийтача летчикех цаI волга. Вай мехкахочун, Советски Союза Турпала, авиадивизе командир хинначун, отставкерча полковника Михаил Моисеевич Кибкалова кхел сов чIоагIа теркалъе мегаргйолаш хиларах Сийлахь-йоккхача Коталон ди гаргакхоачаш дувца догдоагIа цунах — советски патриотах, Даймехка тIема турпалах.

Полтавщине ваь а хьалкхийна а ва Михаил Моисеевич. 1937 шера, мехка 150000 летчик лургва вай, аьнна комсомоло баьча тIахьехамагIа техникумера аэроклубе вахав из деша. Городе Горловке из чакх а яьккхе, цул тIехьагIа тIехдика чакхйоаккх цо Ворошиловградски летни школа. Летчик - истребитель яха цIи лу цунна.

Фашисташца тIом болабеннача хьалхарча дийнахье а денз дерригача советски халкъаца цхьана са дехка майра моастагIчох латаш хилар сержант Кибкалов Михаил.

Эггара хьалха тIом дIаболабир цо Ростов-на-Дону оборона лаьттача хана. ЦаI лейтенанта Кибкалова яра йолаш вай йиъ истребитело юххьанца тIом бир 27 фашистски стервятникаца. Низ дуккха а тIех болча моастагIчоа майрра духьала айттаб вай турпалаш.

ТIехьагIа цу тIемах лаьца доттагIашта дийцад Кибкалова: «Фашистий мугIараштта юккъе чулийлхар тхо Дов деш ва со, цхьабакъда, цIаккха а тувла ца волийташ хьеж со моастагIа тхоашта тIехьашкахьара тIавоагIий. ТIаккха цIаьхха сона хьалхашка гучайиккхар фашист, бакъда, цу минуте йIаьхха очередь яла кхийра са. тIаккха фашистски самолет чуйолаелар. Цу ханна тхоай ведуще гIар хезар сона: «МоастагIчуи самолеташ кIалхьагIа я шоана. Цхьана хилалаш, атака йолаю вай!»

Массехк минута мара латтанзар из тIом. Цхьаннена тIехьа шоллагIъяр йолаш чулега йолаелар «Хенкелаш». Цхьатара боацача тIема юкъера котало а йоаккхаш баьннаб вай летчикаш. Шийн коталоний чот цу тIемагара дIайолаьй летчика Кибкалова.

Ростовера тIом баьиначул тIехьагIа хьаеллаелар керда фронт — Крымера тIом. Цу фронте хиннача дагадоагIаргда, кхы лирагIа хила йиш йоацаш Керчен Феодосен лаьтта тIом.

«Керчен Феодосен районе вай десантни бIуна сигала ха деш дар тхо, — яхаш дувц Михаил Моисеевича. — Ази летчика Шевченкоси цхьана тIом болабир массехк «Хенкелца». ТIалатара исходни позицеш лийцар оаха — кIалхьагIарен хьалхашкахьарен йIаьхха очередь елар аз сай «ястребка» ерригача точкашкара. Фашистски самолет ала а баьнна, дIакхесса хIама санна чухьийдар лаьттагахьа, цунна тIеххьа яхар Шевченкос йохаяь шоллагIа стервятник а».

ЦIаьхха шийн машина хIама кхийттача санна хийттад Михаил Моисеевича. гIоалъювла яьннай из, кхы айлуш хиннаяц. Халла вIашшIехьдаьннад цун Тамански ахгIайренга машин дIакхоачае. Самолет тIакIалтIа а нийкха летчик массехк метр гаьна кхесса дIавахийтав. Байдла хьатIабаьхкача советски бIухоша боча кулг тохаш хьалъай а ваь, госпитале дIавихьав турпал.

Къона летчик Кибкалов тIом бе 104-гIа гIаттар дар из. Госпиталера араваьнначул тIехьагIа Калинински фронте хьожаваьа Михаил Моисеевич.

ВIалла дувцилга а йоацаш гIадваха вар вокххагIвола лейтенант Кибкалов шенна ЯК-1 яха самолет шийга кхаьчача хана, цул тIехьагIа ЯК-3 а ЯК-7 а хиннай.

Керда тIемаш дар де дезаш, цхьабакъда, цу хана-м фашистски гIаьрахой самолетел эсалагIа яцар вайяраш дукхалга а дикалга а диллача. Къаьстта шаьра гуш хилар из Сталинграде фашисташ бохабаьчул тIехьагIа.

Курски дуга... Цига лаьтта тIом мел лира хиннаб ца ховш малав, къаьстта а танкашцеи самолеташцеи баьр. Дийнахьа а бус а лаьгI ца луш лаьттар из сигала а лаьтта а. Iалаьмате доккхий зенаш хулар шинна а оагIонна.

«Летчикий керда кадраш кийчъянза яргйолаш дацар гIулакх, — яхаш дувц Кибкалова. — Уж кийчъе эттар сои са новкъостийн — полка командир Пологов Павел, Конышев Николай, Корсунский Яков. Керда летчикаш Iомабеш тхоаш долча хана юкъ-юкъе гIайтте дахе тIом а бора оаха».

Цои цун новкъостащеи, бархI цхьана а волаш, массехк дийнахьа тIом баь моастагIчун 48 самолет чуяйтай. Массаза а лира хиннаб тIом.

«ДагадоагIа сона, — йоах Кибкалова, — сигала моастагIчоа разведка е гIо аьнна, маршала Рокоссовске тхоашта хьалхашка декхар оттадаь. Из декхар толаме кхоачашдир, моастагIчоа хIалакхвеш хIама а тоха».

Конотопен Нежинси районе вай бIу тIалата бола беннача хана сигалара из лорабе аьнна итт самолетах латтача группаца гIеттав Михаил Моисеевич. Цул тIехьагIа цхьа массехк минут йоаллаше а, моастагIчун самолетий йоккхача группах бIарг кхийттаб летчикий. Цу ханна команда хиннай: «ЛадувгIа! Вайна кIалхьагIа моастагIа ва! ТIема кийчле!»

ТIаккха Кибкалова моастагIа бIарге а лаьца, доалаш мел долча шийн герзашца залп еннай. МоастагIчун самолет чуйолаеннай. Цу ханна бIарг кхийттаб цун шоаш ма йоагIа командира Короткова самолета тIахьийддача шин «мессершмитах». Циггача кхы ха ца йоаеш моастагIчун самолеташта дов а даь, новкъост кIалхара ваьккхар. Цхьа ха яьлча, лаьтта Iохайшачул тIехьагIа, хайра, хIамах нагахьа тамаш еш боаца летчикаш а цецбаьха хIама: из тIом кхаь минута мара ца лаьтталгеи цу юкъа моастагIчун ялх самолет чуяйталгеи. Цхьабакъда, йохаяьи цIи яьннеи-м Кибкалова машин а яр. Парашютаца чутоссале, аьнна командира приказ деннадоллаше а, машин аэродроме дIакхочаче гIерташ вар Кибкалов, хIаьта цун из вIаштIехьа а даьлар.

Лоаца аздича укх тайпара да Советски Союза Турпала, полковника Кибкалова хьабенача тIема наькъах дола мугIараш: 30.4.1944 — Белорусски фронт. Фашистий йиъ самолетаца тIом болабьб, царех цаI чу а яйта, вожаш лелхаьяй. 18.6.1944 — Ковела районе йиъ «миссершмитаца» тIом баьб, царех цаI чуяйтай. Цу шера Даьхено Советски Союза Турпала цIи еннай цунна.

Цу тайпара эпизодаш дукха хиннай. ТIом дIаболабеннача дийнахьа денз из чакхбаллалца цига дакъа лоацаш ше волча юкъагIа 23 фашистски самолет чуяйтай цо. 306-за гIеттав из тIема.

ТIом чакхбаьнначул тIехьагIа полка командир хинна Курильски гIайреш тIа, цул тIехьагIа дивизе командиралла хьожаву из.

ЙоккхагIа хиннай балха масштабаш, дегIавенав командир ше а. Кубе хьожаву из, цига кубински новкъосташца доккха доттагIал тосс. Дукха дувц цо Советски Союзацарча, вай халкъацарча кубинций безамах.

«Кубинцаш чIоагIа безамеи цIена дог-уйла долаш нах ба, — йоах Михаил Моисеевича. — Шоай кортамукъале чIоагIа дукха езаш американски империализм гоама йолаш ба уж.

Могашал дика ца хиларах 1976 шера Советски Эскарера демобилизаци а яь, дIахо салоIаш ха яккха Грозне ваха воагIа Михаил Моисеевич. Цхьабакъда, болх боацаш вагIа сатувш вац из. Профсоюзни болхло, тIема ветераний совета член хул цунах.

Дукха ха йоацаш доккха новкъостал дир цо къонача болхлочоа талант йолаш волча скульптора-любитела Щербаковна. Цхьабакъда, Михаил Моисеевича къаьстта дукха беза кагирхой, цудухьа царца боккха кхетама болх бу цо.

Эггара тIехьагIа ше кагирхошца еш хинна беседа укх тайпара дешаш а оалаш чакхъялийтар цо: «Йиц ма ялийталаш Сийлахь-боккхача Даймехка тIом тIа вай халкъа хинна традицеш. Лелаелаш уж».

Дукха ха йоацаш тIема ветераний Советски комитето Iовийха Грознера Москве дIавахав Михаил Моисеевич. Цига а дукха болх бу цо кагирхошта тIема - патриотически кхетам балара, тIема ветераний Советски комитето чакхйоахача дуккхача мероприятешка дакъа лоац. Массаза а мугIарашка ва из.

С. СЕМЕНОВ.

«Аргунводпром» производственни объединене болхлоша шерра социалистически яхь йоаржаьй цхьайтталагIча пятилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра. Цу юкъе дизза дакъа лоац комсомольцашеи кагирхошеи. Царна юкъе итташ болхлой ба башха-дика производственни толамаш доахаш хиларца коллективе белгалбаьнна. Царех цаI я комсомолка, лаборантка Зурушева Сапет.

СУРТА ТIА: лаборантка С. Зурушева.

З. АМЛИЕВА сурт.

БАЛХА ТIА КАЙОАЛАШ...

Советски халкъо сийлахьбоккхача Даймехка тIем тIа йоккха Котало яьккха 40 шу дузача цIейна сийленца накъабахара доккхий декхараш тIайийцад «Октябрьнефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Уж толамца кхоачашдара шоай ерригa торонаш оарцагIъяьхай цар: бизза пайда нийбу къаьнача фонда скважинехи балха ханахи, хIара скважино луш дола мехкдаьтта тIатIа дукхагIа хилийтара нислотни обработкаш ю, мехкдаьтта тIоанашка хийн Iин чу а ухийташ, цIендаь хьадоаккх «Iаьржа доцув». Уж балхаш дарах пачхьалкхен плани шоаш тIайийца декхараши тIеххоачашдеш ба пятилетка тIеххьарча шера НГДУ мехкдаьттахой. Ер шу доладелча денз таханарча денга кхачалехьа пачхьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа цар даьнкхад 800 тонн гаргга мехкдаьтта, заданел совгIа маьхала яьккхай 65 эзар сома маьхa гаргга товарни продукци. Къахьегама овсарлелакхъяра план ах процент гаргга тIехкхоачашъяьй.

Мехкдаьттеи гази йоахача управлене цехашта юкъе яьржача социалистически яхье массаза санна хьалха латт Асатуров Владимир Александровича кулгалдеча цхьоалагIча цеха коллектив. ХIанзлехьа шин бетта задани кхоачаш а яь, ерригача управлене планал совгIа даьккхача мехкдаьттах дукхагIдар цо даьккха да.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Партийни вахар: яхьа нравственни оагIув

ХЬИНАР ДОЛЧА—БЕРКАТ

ДIадахача шера 20-ча сентябре чоалханеча геологически хьалашка ханал хьалха бурув теха а яьккха мехкдаьттахошта дIаеннай Старогрозненски управленерча И. Шуликина кулгалдеча комсомольско - кагирхой бригада дукха мехкдаьтта луш йола № 723 йола скважина. ЦхьайтталагIча пятилетка декхараш кхоачашдеча ханал дукха хьалха боагIа бригадера лаьттан ченаш техкараш.

Къонача бурув деттарий коллективо дош деннад Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дузаш пятилетка кхоачашъяь якча. Ха зехьа йоае йиш йолаш дац гIулакх.

Партийни группа хьалхленца «Къулбаседа - Минеральни» 22-ча скважине бурув тоха вышка хьалъелга сиxдара тIехьа социалистически яхье йоал бригада. Балха итогаш ю хIара дийнахьа, социалистически яхьа экрана тIа дIа а гойташ. Котбаьннарашта хетаяь «Молнеш» араяоах. Из болх ше лелабу партгрупорга.

Толаме дIадода керда гIишло хьалъелга. Монтажникаша вышкана эшар дешшехьа, бурув деттараша дIаоттаю насосаши дизелаши. Иштта сиxдир кердача скважине бурув тоха вышка хьалъелга, кхы эша кхоачам укхаза вIаштIехьбоаккхилга.

— Цхьаккха новкъарле йоацаш, дерригa а даьтта хьекхача санна шаьра хинад ала йиш яц, — дувц В. Н. Черкасова. — Карайица гIулакх дизза кхоачашдара бехктокхам цхьабараша кхета ца беш моттигаш а нийсъеннай. Масала, монтажника Арцуев ЛомIаьлас кулгалдеча звеноцара тха цхьа бурувдеттар балха ара ца воалаш висавар (цун цIи йоаккхаргъяц аз, тIехьагIа цо шийн бехк кхетабар бахьан долаш). ГIулакх сиха долча цхьа саг тIера ваьлча а гуш хул. «Цамогаш. хинна виса хила мег из», — яхаш монтажникашта хьалхашка тхоаш бехке хеташ чакхдьнкхар оаха из ди. ХIаьта цо цхьаккха бахьан а доацаш прогул яь хиннаяр. ШоллагIча дийнахьа ерригa бригада гулъеннаяр из дош дувца. ЦIенхаштта къамаьл хилар цу хьакъехьа. Кхы цу тайпара моттигаш хилaнзар тха бригаде.

Иштта, хIаранеца къаьсткъаьста кхетама болх а беш Iалашду партгруппа коллективе дисциплина чIоагIъелга, хIара къахьегамхочун бехктокхам лакхбелга.

КIоарга бурув тоха вышка хьалъяь якхкхара нормах цаIи ахи бутт ха лу. Из хьалъелга шин беттал совгIа дIаьхлуш моттигаш а нийслу. ХIаьта № 22 йола «Къулбаседа - Минеральнияр» хьалъеча нормах йоагIача ханал цхьа кIира хьалха чакхдаьхар дерригa балхаш. Бурув деттараша гIишлонхоишта гIо дар бахьан долаш баькхар из къахьегама толам.

Вышка хьалъяь йоаллашехьа сиха дIадоладир бригада коллективо кердача скважине бурув тохилга. Партгруппа хьалха даккхарах дIайолаелар бригаде «Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизаря — 40 хьинареча къахьегама кIира» яхача девизах йола социалистически яхь. ХIара дийнахьа тIеххоачашдора бурув деттараша балха декхараш.

Планал совгIа 2013 метр бурув тохаш чакхдаьнкхар хьалха латтача бригада дIадаха шу. Социалистически декхарех лаьрхIа хиначул 53 метр дукхагIа хул из.

Хьалха латтарий патриотически болам хьаллаьцар управленерча кхыча бригадаша. Цо таро елар Старогрозненски управлене ерригача коллектива соахкара декхараш толамца кхоачашде. 102,4 процент кхоачашъяьй цо бурув тохара план, бархI бIаь гаргга метр шера планал совгIа а тохаш. Цхьайтта скважина бурув теха йистеяьккхай, планах лаьрхIа итт хиннача. Ялх процент лакхъяьй цхьан станокаца бетта бурув тохара сухал, планах лаьрхIа хинначул, ши процент лакхъяьй къахьегама овсаоле. Шера болх беш кходаьд 291 эзар сом пачхьалкхен рузкъа.

Цу толамех доккха дакъа кхоач социалистически яхье хьалха латтача комсомольско - кагирхой бригада коллективага. Карарча шера шоллагIча ахане чотах къахьегаш я из тахан. Цо дош деннад Советашка хоржамаш хулача дийнахьа укх шера хьалхарча шин беттеи Коталон цIей 9-гIа май хьатIанхоачаш ерригача пятилеткаи бурув тохара планаш кхоачашъе. ХIаьта скважинаш бурув теха яхера пхе шера план цо хIанзлехьа а кхоачашъяьй.

Шеко яц бурув деттараша укх шера шоаш тIайийца социалистически декхараш а толамца кхоачашдергхиларах. ХIана аьлча, царна хьалха ба коммунисташ.

А. ТИЩЕНКО.

УКРАИНСКИ ССР. Толаме чакхдоах пятилетка диъладагIа шу СССР 50 шу дизара цIерагIча Львовски автобусни завода коллективо. Продукци арахецара 11 бетта план 101,3 процент кхоачашъяьй. Уж я планал совгIа яь 72 автобус, 197 передачай гидромеханически коробок, кхыйола изделеш. Тахан мехка хьаеча автобусех хIара кхоалагIъяр львовски заводо яь я.

Б. КРИШТУЛА сурт.
ТАСС фотохроника.

Вахара хьисап—советски

ЦIЕНА ТIЕХЬЕ...

«ЦIена тIехье кхуйла хьа»— из хиннаб вай даьша боаккхаш хинна эггара дикагIбола ловца. ХIанз а хургбац даьней, наннеи цул боккхагIа ловца. Иштта цIена, дика хьалкхийнаб Карабулаке бахача ГулиевгIар Мурадеи Зайнатеи дезал. КIаьнкаш бец цар, цхьабакъда, вайнаха оалаш ма хиллара, кIаьнкех а дIалургбоацаш ба цар мехкарий: Радимхан, Рита, Лемка, Роза.

Хьана Iомабаьб уж иштта къахьегама тIера хила, шоаш хьалеьца никъ, гIулакх гIалатца доаккхийташ дIадахьа? Укхаза вIалла шеко а йоацаш ала йиш я, уж дика оамалаш цар даьгара-наьнагара хьайцай, аьнна.

Даим а къахьегаш, шийн болх дика беш хьаенав цар да — Мурад. Из хIанз Карабулакерча рудай йоацача гIишлон материалий завода ха деш ва.

Иштта хьаьнала къахьегаш хиннай шийна дагадоагIача хана денз нана Зайнат а. Iеххьарча хана «Западная» оалача птицефабрика Карабулакерча шоллагIча цеха птичница йолаш болх беш а хинна, хIанз пенсе яхай из.

Балхах къехкаш хила Iомабаьбац цар шоай йиIигаш а, хIаьта къахьегамца хьалхкхебаь дезал хало еча бохаш, кадаш хилац. Иштта хет из ГулиевгIар йижарашта шоашта а.

ШоллагIа шу да дас болх беча заводе Радимхан йоккхагIйола бухгалтер йола. Юххьанца цига ше балха яхеча денз алхха бухгалтера болх баь ца Iеш, хьинаре дакъа лаца йолалу из коллективе общественни вахаре а, цудухьа заводерча къонача болхлоша-комсомольцаша сий ду цун. Радимхан комсомольски организаце секретаралла хорж.

ХIанз заводе болх беш я шиъ комсомольско - кагирхой бригада. КIеззига а балха тIакхувш воацача зIамигача сагаца е йоIаца бувца мотт корабоагIа Радимхана, бригадай барт чIоагIбергбар ала хов.

Шийн декхарех дика лоархIаеш йола йоI зийра коллективе. Цудухьа цар Карабулакерча поселкови Совета депутаталле хержай из.

Шоаш дIакхаьчача дика къахьегаш хьабоагIа Радимхана вож йижарий а. Масала, Рита ше итт класс чакх ма яьккхе а дас, йишас болх беча заводе йоагIа транспортировщицалла.

— Фу бе ба саго беш бола болх, из цун дега безаш хилча, — йоах цо. — Миччахьа вале а ер пайда баьб-кх аз наха ала йиш йола саг ираз долаш ва.

Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета биологически факультет чакхъяьккхай Лемкас. ХIанз шийн ерригa знанеш дIалу Назранерча пионерий ЦIагIерча биологически кружоке ухача берашта.

ХIаьта Роза Назранерча трикотажни фабрика швея-мотористка я.

Раьза ба шоай йиIигашта Муради Зайнати, царна хийттача тайпара хьалхкхийнаб уж.

С. АРЧАКОВ.

ВАЙ — ПРОИЗВОДСТВА ДАЙ

БАРТ-ЦХЬОАГIОНГА ХЬЕЖЖА

Дукха ха я аз Малгобекерча горбыткомбинате хIамаш тегар йолаш болх бу. ДагадоххарагIа аьлча, 1958 шера ера со укхаза. Говзал еце а хIамаш тегархо хила безам-м бар са. ЧIоагIа хьагаш хулар цу хана йIаьхий балха опыт йолча сай новкъостий кулгашта бIарахьежача. ВIалла хала доацаш санна хетар цар кулгашта кIалхара хоза тийга барзкъа арадаьлча.

...ХIаьтта юкъера школа йистеяккхар мара цхьаккха тайпа балха говзал яцар са. Безаме тIайийцар коллективо. ЦIаккха йицлургъяц сай хьалхара хьехамча Саутиева Роза. Шийна ховр, шийн балха опыт дог раьза долаш хьалора цо сона. Ца ховр хьахьехар, дикадар, балха тIа пайда эца мегаргдар хьалхадоахар, цудухьа хинна хургдар-кх из биъ бутт балале йиза сай говзал караерзаяр а. Сол чIоагIагIа гIадъяхаяр са хьехамча, цо доаккхал дора сох.

Иштта дIадахар массехк шу. Айса хержа говзал ма хетта караерзайир аз. ХIаьта цул тIехьагIа лаьрхIар кхы цхьаькха смежни говзал караерзае. Из гIулакх аттачарех дац. Цхьабакъда, хIама хара тIакхувш волча сага карагIдаргдолаш да.

Мишта дагалехар сона смежни говзал караерзае? Цунна а шийн бахьан дар. Из латтар, тха бригаде хийлла саг вусар цхьайолча хана балха ара ца воалаш, цамогаш хиле, е кхыча бахьанех. Тха хьокхамашта чIоагIа Iаткъар из хIама. ХIана аьлча, хIара хIамаш тегачо конвейере кхоачашъер шийн балха операци я. ТIаккха нагахьа бригадерча наьха смежни профессеш ца хилча чIоагIа тIехьадувлар кийча продукци арахецара гIулакх. Из кхоачамбоацар дIадаккхара тха бригадерча 28 сагах хIаране лаьрхIар массехк говзал караерзае. Цу гIулакхо производства гIулакхаш тоадаь ца Iеш коллектива, хIара сага сий а айдора. Укх тIеххьарча хана массехк говзал Iомаяр бахьан долаш хоалуш айеннай тха бригадерча наьха къахьегама овсарле.

ЦIаккха а дагара дарг дац сона 1977 шу. Цу шера новкъосташа тешам а бенна со дIайийцар КПСС мугIарашка. ХIаьта коммунист хиларах тарра лакхлора сона хьалхашкара бехктокхам. Духхьал сай норма кхоачашъярах далацар хIанз гIулакх. Уллув къахьегача наха масал а хинна дIаоттазар са. ХIана аьлча, коммунист дерригача дика мел долчунна масал телаш хила веза, шийх бенна боккха тешам къахьегамца бакъбе ма безий. Цудухьа айса дика болх барал совгIа новкъосташта хьокхам телар аз.

Сево низ тел сона дика толамаш даха? Эггара хьалха ала деза толамий лард соца болх беча новкъостех тийша я аьнна. ХIанал из иштта? Из иштта да Iа болх беш йола коллектив цхьоагIо йолаш. хIараваp массанех, массавар хIаранех дог лазаш воландаь, бригаде цхьанне толам баьккхача массанена из дика хетандаь. Оахаш болх беча предприятех тхоай шоллагIа дола цIа лоархI оаха. ХIана аьлча, вай Советски мехка сега сий, из диканца вувцилга тийша да цунна карагIдувлача дикача гIулакхех.

Цхьан хана са хьана хьехамча Саутиева Роза я тха бригадир. Ерригача цехе кхо бригада мара яц. Город Малгобеке бахача наьха бытовой хьалаш кхоачашдара лаьрхIа ма йий тха бытовой гIулакххашта лаьрхIа йола комбинат. ХIаьта ерригача бытовой гIулакхашта лаьрхIа йолча служебашта юкъе хьалхара моттиг йоахаш хьайоагIарех я тха цех. ХIаьта со се хIанз болх беш я укх шера август бетта чотах. Сай пятилетка укх шера Советски Конституце денга кхоачашъе дош а деннад аз. Нийса хургдацар дика болх беш бола тха новкъостий ца хьоахабича. Уж ба шоай болх дика бовзаш бола, балха нормаш тIеххоачашъеш бола барзкъаш тегараш Дзагиева Рукъет, Бекбузарова Марем, Хамхоева Маржан, Коттоева Миновси, кхыбараш.

ХIанз дувца безам бар са къахьегамех производственни дисциплинах лаьца, мишта латт тха коллективе цунца дувзаденна гIулакх?

Къайла ца хьош аргда аз: тха дуккхача хана денз «астагIа лелхаш» яр дисциплина. Нийслора балха тIа тIехьабусараш, прогулаш ераш. Цхьа шу хьалха чIоагIа воча хьале дар дисциплинаца дувзаденна гIулакх тха цехе меттел ерригача комбинате а. Профилактически беседаш ярах тхоашта могаш дола кхетама балха хьакъехьа къамаьл дарах дIатIаэца тугаш бацар цхьабола нах. Царех бар хIамаш тегараш Хаматханова Роза, Хамчиева Зина, Гандалоева Фариза, иштта кхыбараш. Цеха начальника, партбюро секретара, профсоюзни организаце викалаша аларах, оаха вIашагIъеллар профилактика совет. Цун председателалла хержар Дзагиева Рукъет. Ала деза шийн балхах дика кхеташ, нахагара доагIар хьалеха ховш саг из йолга.

Нагахьа санна дисциплина толхаяь моттиг хилча цу совете къоастадора цун дош. Из бехктокхаме озача хана совета бокъо елар даьннача гIалатага хьежжа 100 процент цунна премена доагIа ахча кIалсоцаде. Хийлане цIийвала, доккха са дахаа дийзар совета заседанешка. Цул тIехьагIа йоккха юкъ ялале динатIча оагIорахьа тоадала доладелар гIулакхаш. Цудухьа тахан майрра ала йиш я цхьан кога тIа даьннад дисциплинацара гIулакх.

Л. ХАМХОЕВА,
Малгобекски горбыткомбината хIамаш тегар.

Кхом бе, лораде, лархIа

МА ЙОАЕ ЙIОВХАЛ

Iана замалахь дийнахьа сарралца гIишлошъеча, бурув тохача е мехкдаьтта доахача, арахьа кхычахьа болх беш а хинна дIайхача цIагIа чукхаьча моллагIа саг, хахха аьнна хеташ, сапаргIата даьле хул йIайхача фусаме чукхачарех. Цхьабакъда, дийнахьа арахьа болх беш хиннача хана дегIах чуелна шелал дIаяргйоацаш шийла фусамаш яраш а дукха ба Грозне бахаш. Арарчул шийлагIа я тха фусамаш, яхаш чIоагIа леткъ уж. Мел чIоагIа цар оарц дахарах атто хулаш хIама а хилац царна цунах.

Кхоачам хиллал городе бахача наха лимитах хьахецаш йIовхал я. Из боагIача боарамах бахача наьха фусамашка дIа ца кхоачийташ, цар дегашта чов еш. Iотиъам бераш малаш ба теш? Цу гIулакхага хьежаш хилар декабрь бетта Госэнергонадзора энергоинспекци, Грозне бахача наьха фусамашта йIовхал телар я «Грозэнерго» районни энергетически управлене ТЭЦ-1. Цига гучадаьнна сурт нийрча да. БоагIача боарамах ТЭЦ-1 болх беш йоллашехьа а потребителашта йIовхал лоаттаяра чIоагIа новкъарле еш гIулакх да теплосетий Грозненски предприятешка. «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене ЖКУ, Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене, ЖКК, горжилуправлене ЖКК теплофикационни хий зехьа дIаухийташ доадеш хилар. Цудухьа нах бахача цIеношкеи административни зданешкеи йоагIаш йола йIовхал дIакхачац. Цхьаккха тайпа пайда а ца эцаш теплосеташка Iоухийташ доадеш дола дIайха хий йоагIача нормал иттаза дукхагIа да. ТIаккха тамаш е езий наьха фусамашка шийла хиларах.

ХIана нийслу уж гIулакхаш? Из нийслу Iана кийчо еча города теплотрасса аварийни йола участкашта ремонт ца ярах, дика опрессовка яьйц сеташка. Цхьайола теплотрассаш болх беш я цхьаккха тайпа изоляци яьза а йолаш, царна канализационни хий, дегIа тIа ца кхачийтара даь хIама дац. Уж бахьанаш нийсдаларах потребителага дIа ца кхоачаш 80 процентага кхаччалпа йола йIовхал зехьа йов. Уж санна йола участкаш нийсъеннай Грознерча Поповича, Пушкина, Коммунистически, Баучидзе, Магистральни, Стахановций, Субботникова, Анисимова цIерагIча улицашка, Орджоникидзе цIерагIча проспекте, кхычахьа.

Дукха теплофикационни хин зехьа доадеш хиларах, сете дIаахийта дезаш хул шийла хий, цудухьа помещенешка дIакхоачаш йола йIовхал дукха кIезигагIа я. ЙIовхала температура хилийтара йола график телхаю. Дукха моттигаш нийслу къаьсина, тишъенна турбаш лелха а лелхаш, дIайха хий Iоухийташ доадеш. ДIайхача хин циркуляци тоаяра из канализаце Iочуухийташ йола моттигаш дукха нийслу. Къаьстта дукха из нийслу Грознерча Сайханова, В. И. Ленина, Фасадни, Р. Люксембурга, Маяковске цIерагIча улицашка. Цу гIулакхна бехке я ЧИУС-и ЖКК, горжилуправлене, «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене ЖКУ коллективаш.

Уж санна дола кхоачамбоацараш ца нийсдалийтара водопроводаш еха а еха хий Iоухаш довш дола моттигаш мичахьа я хьахьонхаш йола краситель юкъейоалаяьй. Цхьабакъда, хIанз а тIехьа дукха моттигаш нийслу Iоухаш долча дIайхача хи тIара Iи гIетташ, цунах хов зехьа дIайха хий довш йола моттигаш малагIаш я.

Iана замалахь нах чубахача цIеношка йIайха хургйолаш кийчо зо ю шершера. Ханнахьа цIенъяц турбаши батареяши, уж мукх ца яийтара тIадераадаь балхаш дац, цудухьа теплопроводаш чIоагIа мукх юъ. ЙIовхал телача системахи нах чубахача эланешкарча бойлернехи пайда ийбара бокъонаш телхаю. ДукхагIча хана расчетни параметраша дIадехараш кхоачашдац бойлераши термоизоляцин ца хиларах, йIовхал телача помещенешка чIоагIа бIеха йолаш дукха моттигаш нийслу.

ЦIеношка йIовхал дIаекъар хетаргахьа де йиш йолаш хIама дац, бокъонца оттаьча нормех де дезаш да из. Цудухьа теплосеть нах чубахача цIенoeх дIахоттача оттаю расчетни соплеш, цар духхьал хIара цIенна эшаш дола дIайха хий мара дIадахийтац. Цхьабакъда, квартирашка бахача наха хаьтта хIама а доацаш шоай дoIамах, цхьайолча хана жилищно - эксплутационни управлене болхлой новкъосталца соплей диаметраш шеръеш моттигаш нийслу, хий хьаувзача линешка заглушкаш уттаю. Масала, горжилуправленена чудоагIача Р. Люксембурга цIерагIча улицагIа номераш 2, 3, 13, 50 йолча: Орджоникидзе цIерагIча проспекте № 40 йолча, Дагестански улицагIа 71, кхы дуккхача цIеношка нийсденнад уж санча дола гIулакхаш. Из бахьан долаш царна улуврча цIеношка йоагIаш йола йIовхал дIакхачац, цудухьа цар чу чIоагIа шийла хул, цунца дувзаденна йоагIачул дукхагIа йIовхала энерги йоаю. Лакхе белгалдаьхача кхоачамбоацаращца цIенхаштта къовсам лоаттабу. Цу гIулакха бехке бола нах бехктокхаме а увз. Цхьабакъда, бахаш бола нах а шоай хур деш хила беза шоай цIеношка йIайха хилийтара. Кораш хийра долча моттигашка клейца каьхаташ тоха деза, е дика дIатIалаташ дола лента тоха деза, форточкаш а наIараш а айхха хьатIаеллалургйолаш гIулакх де деза цар.

В. КАЛУГИН,
«Грозэнерго» энергонадзора энергоинспекце начальник.

Миркулов Анатолий Васильевича Наурски района «Советская Россия» яхача комсий - совхозе къахьега ткъаь ворхI шу даьннад, хIаьта пхелагIча разряда токарь а волаш цо болх бу пхи шу да. Цхьа бутт дIабахийтац Анатоле ший балха норма дикка тIехкхоачаш ца еш. Цун къахьегам белгалбаьккхаб дуккхача сийлен грамоташцеи ахчан премешцеи.

СУРТА ТIА: токарь А. Миркулов.

Д. ТОХТАРОВА сурт.

ГIишлош тоаеш ба

Пятилетка тIехьара шу дикача хьокхамашца дIадоладаьд Назрановски РСУ коллективо. Январь бетта шоай низашца хьаде дезаш дола деррига гIишлон балхаш 107,8 процент кхоачашдаьд, бахача наха гIулакх дара план 150 процент кхоачашъяьй.

Коллективо тIаийцача социалистически декхарашкеи хьалхарча бетта баьча балха цифрашкеи хьежача деррига хьокхамаш гIадвугаш да.

ГIишлонхоша толамца аргIанара шу дIадоладара керттера бахьанех лархIа деза участкашта, бригадашта юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяь хилар, балха керда методаш юкъекхувлар. Укхаза хьоахаде дезаш да, хьалха дIаяхача хана цхьаккха болхло вацар цу организаце малагIа декхараш тIаийцад а, уж кхоачашдеш ший малагIа дакъа юкъедахьа деза а ховш. ХIанз хIара болхлочоа довз шийн участкана, бригадана хьалхашка латта декхараш. ХIана аьлча, уж социалистически декхараш хьалха мо доацаш, царца дага а баьнна тIаийца да.

Шенхаштта леладеча социалистически яхьа дневнико хьахьокх тахан малагIа бригада хьалха я, тIехьабусараш а белгалбу. Масала, укх шера шоайла яхье яьнна я Досхоев Шахмарзеи, Озиев Хьамиди керте латта шин бригада. Кхо ди юккъа цар баьча балха итогаш го йиш я экрана тIа. Иштта лостам болаш экран лелаярах хIаранена къаьгга гуш хул цу юкъа шийна а уллув къахьегача новкъосташта а фу карагIдаьннад. Январь бетта баьча балха итогех хьалхара моттиг Досхоев Шахмарзий бригадана хьокхайир. Цу бригаде къахьегаш ба Шахмарзий сесаг Аьсет, къонгаш Мухьмади, Iалаудини, Iийсаи, нус Золотхан. Лоацца аьлча, бригада цхьан дезалах латт. ХIанз уж РСУ склад хьалъеш ба. Деррига балхаш цар шоай низашца чакхдахаро хьахьокх хIаравар каменщика, плотника, штукатура говзал караерзаяь волаш хилар.

Шахмарзас безамца дувц: — Сона моттар социалистически яхь бригадашта юкъе мара хилац аьнна. Бакъда, цун лард бригаде чухь хинна яр. Из иштта долга аз кхетадир сесаг Аьсет сайца яхье яьлча, хIанз цун тIехьа ца виса гIерташ къахьегаш хьавоагIа со.

Оалаш да-кх гIишлошта ремонт ца е керда яраш хьалъе мегаргъя аьле. ХIана аьлча, лакха говзал хилара совгIа чIоагIа сабар хила дезаш ва ремонтни болх кхоачашбеш вола саг.

Тоае езаш йола объект эггара хьалха тIахьежача лоадам боацаш кулг тоха мара дезаш яц аьле хеталу. Бакъда, болх дIаболабича дукха гIалаташ гучадувл. Цу тайпара моттиг нийсъелча дIаболабаьча балхах дог ийккхе из бита безам отташ ха йоагIа гIишлонхошка. Шоашта хьалхашка латта декхар дизза кхоачаш ца деш Iийча ккыча боахамий лоархIаме балхаш юкъагIа дусилга кхета а деш дIадоладаьр бIа ца къожабеш а ханал тIехьа ца тетташ а чакхдоахаш оамал я укхаза.

Масала, Наьсар-Кертерча № 2 йолча юкъерча школе РСУ коллектива ремонт дIайолаеча хана гучахьа де дезар дукха хIама дацар, дукхьал цхьацца йолча классашкара наIараш хувцари штукатурка е езаш хилари мара. Бакъда, болх дIаболабелча кхоачамбоацараш гучадувла даьлар. Царех дар пхе классе ийнаш хувца дезаш хилар, ши оагIув хоарца а баь керда хьалботта безар, корашта кизгаш тоха дезаш хилар. Цу тайпара моттигаш нийслу бахача наьха цIенош тоадара долча балхаш тIа а.

ХIаьта а ди тIехьа лакха толамаш доахаш. цIена къахьегаш хьабоагIа ремонтникаш. Цун масал да дIабахача бетта къахьегама овсарле 5,8 процент лакхъялари, гIишлошта капитальни ремонт яра план 250 процент кхоачашъяри.

Хетадала тарлу, иштта сиха чакхдоаха балхаш тIехьа цхьа лар йоацаш, хургдийхьогI, аьле.

Бакъда, йистедаьннача балхашта боагIа мах бу РСУ вIашагIъеллача комиссе. Цун юкъе воагIа шоайла социалистически яхь лелаеш йолча бригадий цхьацца член. Нагахь санна комиссе дIа ма ехха динал йоацаш бригадо ремонт яьлле, нийсденна кхоачамбоацараш яхье яьннача шин бригадо цхьана дIадоах.

Б. МАГОМЕДОВ.

Хоамаш

ЦIЕЙНА НАКЪАБОЛХАШ

Дукха ха йисаяц Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дуза ди хьатIакхача. Цунна накъа а йодаш дика къахьегаш хьайоагIа Назранерча ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода болхлой коллектив.

Яхье хьалхле лелаеш хьавоагIа токарь отделочни машинкаш еча цеха комплексни бригада бригадир Сагов Йовкъап. Цехашта юкъе хьалхле лелаеш я инструментальни участок.

ХIанз предприяте кхайкаяьй цехашта юкъера художественни самодеятельностага хьажара конкурс.

Чакхдаьхад цига заводе къахьегаш болча тIема ветеранашца Имагожев Iалауддинаца, Гагиева Екатеринаца дола вIашагIкхетараш.

МАШАРА ФОНДЕ

«Коталон 40 шу дизара — хьинареча къахьегама 40 кIира» яхача девизагIа къахьегаш ба тха водителаш, — дувц Сунженски автотранспортни предприяте парторганизаце секретара В. Попова.

Цигарча дукхагIболча водителаша цIейна хетаяь яьй машара рейсаш, цхьабараша хIанз а ю. ДIадахача шера Машара Фонде цар ши эзар сом совгIа ахча дIачуденна хилар.

Ялх саг — тIема ветеранаш ба предприяте болх беш, царех дувцаш йола стенд кийчъяьй автотранспортникаша.

ХIанз Малгобеке тIемаш лаьттача моттигашка баха лаьрхIад АТП болхлоша.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ ЛАТТ

Дуккхача предприятей, организацей, учреждеией къахьегама коллективаш я Малгобекски районе машар лорабара тIехьа къовсам лоаттабеш а хIара бетта яхар санна Машара фонде хьаьнала болх беш даьккха ахча дIачутелаш а хьайоагIаш.

ХIанз вай деррига советски халкъ Коталон цIейна макъадодача хана хьинаре къахьегаш хьабоагIа цу коллективашкара дуккха къахьегамхой. Цу дезача денна хетаьча вахте а эттта, дика толамаш доахаш ба «Сельхозтехника» РО технически гIулакх дара звенон болхлой, царна кулгалдеш ва Аушев Хаматхан.

Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дузаш

ПАРТИ БИРСАЧЕИ ХАЛАЧЕИ ХАНА

1941 шера 22 июне фашистски Германи тийшача балхагIа СССР-ах латаро Коммунистически партена хьалхашка, советски обществана кулгалдеш бола низ хиларах тарра, боарам боацаш чоалхане декхараш оттадаьд. Тар ма лу лоацагIча ханашка политически никъ белгалбанза баргбоацаш бар. Шийн хана В. И. Ленина яьхад: «ГIулакх тIемага дIакхачадолаш, тIема эшарий мукъагIа дахийта деза долла хIама, мехка деррига чура вахар тIемага оттаде деза, цу гIулакха мел хинна а шеко хилийта йиш яц» (ПСС, т. 41, оагI. 117). Из Ленински васкет ларде дижад Коммунистически парте дерригача практически гIулакхашта.

ТIема хьалхарча деноошке а денз Ленина парте къайлагIа хIама доацаши массанена а хозаши дIакхайкадир вай мехка цIенхашта кхерам тIабесса хилар. СССР Халкъа Комиссарий Советеи ВКП(б) ЦК-аи 1941 ш. 29 июнерча директива тIа йоахар: «...Фашистски Германе вайна качбенача тIем тIа къасташ да Советски паччахьалкхен вахарах Iоажалахи, Советски Союза халкъаш кортамукъа дахарах е лоалла оттарах дола дош». ХIаьта шийн передовой статья тIа «Правда» газето 1941 шера 24 июне яздаьд: «ХьатIаэттад бирсеи хоадамболлаш долеи сахьат... Котало вайх воаех — вай воаш ца кходеш хиларах, вай дисциплинированностах, вай къахьегама овсарленах, вай вIашагIехьдаьна хиларах, котало яккхара долла хIама дIадала вай кийча хиларах тийша я».

МоастагIа вохавар дукха мехка деррига низаш оарцагIдахара вIашагIйолл чрезвычайни орган — ВКП(б) ЦК Генеральни секретарь И. В. Сталин керте а волаш йола Паччахьалкхен Оборона Комитет (ГКО). ГКО бе доллаш дар паччахьалкхенера деррига Iаьдал. Мехка болх бе йолаелар цхьа лоIам болаш йола партийни паччахьалкхени кулгаа координированни, эффективни система. Цу цхьан ханна лакхбеш бар Советски паччахьалкхено герз кара а ийца лоаттабеча къовсама, чурчеи арахьарчеи политикана кулгалдара даьккъера парте Центральни Комитета, цун Политбюрои Секретариатеи керттера лоархIам. ТIема шерашка 200 совгIа заседани яьй цу кулгалдеча партийни органаша.

Партийни влияни чIоагIлора эггара хьалха Даьхен кхел къастача метте — фронте. ТIом болабеннача хьалхарча бетташке а денз ВКП(б) Центральни Комитето яьча решенегIа эскаре хьожабир 8800 кулгалду партийни 9,4 эзар кулгалду комсомольски болхлой. ТIом болабеннача хьалхарча ялх бетта СССР Герзащцарча Низашка баьхнар 1 миллиони 100 эзарн совгIа коммунисташ — территориальни партийни организацеи состава кхаь даькъах цхьа дакъа. Селлара йоккхийча масштабашкеи селлара лоацача ханашкеи партийни низаш дIа-юха хьожадар вай парте исторе чухь духхьашха даь хIама дар. Фронте, дIадахар тIема гIулакха мегаргболаш хиннача коммунистий дукха а доккхагIа дола дакъа. Цо йиш хилийтар эскарени флотереи партийни организацеш дикка чIоагIъе, тIема декхараш кхоачашдара цар ю влияни лакхъе.

ТIом болабенначул тIехьагIа шоай болх эргабаьккхар моттигерча партийни организацеша. Фронта гонахьарча зонашка вIашагIъехкар парте областной горoдской комитетий хьалхара секретараш керте а болаш йола оборона комитеташ. Цар тIема декхараш кхоачашдара тIадерзадора моттигерча партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеи гIулакхаш. Йолаш йола наьхеи производственнии ресурсаш ерригаш а сихха а оарцагIйоахийта Iалашдора.

Социалистически Даймехка кхел бухсоццача кхьачача советски бIун денахахи тIема хьинарахи тийша яр. Парте гIулакхашка юккъера моттиг дIалаьцар бIун дукхал, герзи тIема техникаи дукхали дикали санна йолча, личеи составарга моральнополитически хьал, тIема искусствои тIема Iилмеи санна йолча Герзащцарча Низий тIема онк чIоагIдара дешаша.

Парте Iалашдир, цхьадале, мобилизаци сихха чакхйоаккхилга. ТIом болабеннача хьалхарча деношка Герзащцарча Низашка гIулакх де баьхкар 5 миллион совгIа нах. Нагахь санна 1941 шера июне тIом беча эскаре 2,9 миллион саг хинавале, цунна тIехьадоагIача шера 6,7 миллион сагага дIакхачар уж.

Парте Центральни Комитето хьаллаьцар герз бе а делла наьна лаьтта лораде оттта ловш хиннача добровольцех халкъа ополчене дивизеш вIашагIйохкара хьакъехьа Москвас сиyна инициатива. Июль бутт болалуш Москвеи Московски областеи ополчене хьачубаьхкар 120 эзар гаргга, 12 дивизи хиллал бола нах. Халкъа ополчене дивизеш вIашагIъехкар иштта Ленинграде, Киеве, Одессе, Севастополе, кхыча городашка. Алхха 1941 шера аьхкийн гурахьеи вIашагIкхийтар 60 гаргга халкъа ополчене дивизеш, бIаьш къаьстта полкаш, батальонаш, роташ. Берригаш а лаьрхIача ополчене вIашагIкхийтар 2 миллион гаргга саг, хIаьта мехка берригаш а ополченеца баха ловш хиннараш 4 миллион совгIа нах бар (уж берригаш а тIема гIулакхах мукъабовлийта нах бар). Советски Эскара тIом беча бIун мугIарех дIа а кхийтта, ополченски дивизеш турпале лийтар дуккхача фронташка тIом чакхбаллалца.

Советски Герзащцара Низаш сихха дIанийсдаро, халкъа ополчени хийцца къовсама юкъейоалаяро дикка лакхйир эскареи флотеи тIема тароналш. ТIом болабеннача хьалхарча бетташке а хIаланийр моастагIчун итташ дивизеш. Советски бIуво тIемаца дукхьала ца оттташ дIахецацар цхьаккха позици. Юххера а. моастагIа юхасоцаваь ца Iеш, воха а вир.

ТIом болабеннача юххье денз парте Центральни Комитето фашисташа дIалийцача районашка баха нах тIахьийхар оккупанташта духьала массе метте партизански тIом гIеттабара. Цу низ болча халкъа болама керте даттар подпольни партийни органаш — парте обкомаш, горкомаш, райкомаш. Уж вIашагIъехка а болх беш а яр фашистски эскаро ханна дIалийцача ерригача республикашкеи областашкеи. МоастагIчун тыле къовсам лоаттабеш яр миллион гаргга саг юкъеволаш хинна 6200 партизански отряди подпольни группеи.

Парте, шозлагIа-дале, чIоагIгIа уйла тIайохийтар бIу технически кийчбелгеи цун организационни структуреи эргаьккха тоаяра. Экономика тIема рельсаш тIа ме яккхеи оборонни промышленноста мощностaш онда ме йоахи дукхагIа хулар автоматически герз, танкашта духьалара средстваш, минометаш. Бронетанкови соединенешка тIехь-тIехьа дукхагIа ух юкъереи еза-йоккхийн танкаш. ДукхагIа а дикагIа а хул артиллери, тIема-Фе низашта керда тайпа самолеташ аха йолалу. ДIахо детIайоалаю тIема-Форда Флот а, хIаьта иштта инженерни бIу а сигаленгахьара тIабоагIача тIема духьалара бIу а. МоастагIа тийшача балхагIа летача хьалхарча бетташка цунга хинна технически совле дIаьлар. 1942 шу чакхдоалаш противникагарчул дукхагIа яр советски бIунга йоккхий толаши танкаши — 1,5-зза, тIема самолеташ — 1,3-зза. Стрелкови бIун тIема низ динна боккхагIа хилар автоматически герзаца из берригa а мел эш Iалашбарах.

КхозлагIа-дале. Эскари флоти чIоагIъяра эггара лоархIамегIара хьал лоархIар парте Центральни Комитето партийно-политически болх эргабаьккха тоабарах, бIу тIа партийни влияни чIоагIъярах. Шенхаштта эргайоахаш яр политорганий структура, чакхъдаьхар партийни организацеш идейнии организационнии чIоагIъяра, бIун тIема гIулакхашта еш йола цар влияни лакхъяра тIадерзадаь гIулакхаш. ТIем тIа белгалбаьннача тIемахошта парте баха аттагIа хулийташ йола массехк решени тIаийцар Центральни Комитето.

Партийни билето цхьаккха тайпа совле лацар тIемахочоа цаI мара — массанел а хьалхагIа тIем тIа оттареи массанел тIехьагIа цунна юкъеравалареи бокъо. Из дар коммунисташ дукхагIа боабеш хилар а. ТIом болабеннача хьалхарча ялх бетта стройна юкъера ваьлар 500 эзар совгIа парте член. Цхьабакъда, тIем тIа боабаьрий моттиг хьалаьцар парте бахача эзараш болча кердача тIемахоша. ТIема шерашка тIехь-тIехьа дукхагIа хулар эскареи флотереи коммунисташ. 1943 шу доалуш Герзащцарча Низашка бар 8 миллион совгIа ВКП(б) членаши членалла кандидаташи, цул тIехьагIа шу даьлча — 2,7 миллион, хIаьта тIом чакхбоалаш — 3 миллион совгIа. 1945 шера бIаьстан юхье хIара виълагIа вола советски тIемахо коммунист вар. Ма дарра аьлча, ерригa партия яр тIом беш.

«1941 — 1945 шерашкарча Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо яьккхача Коталон 40 шу дизарах» болча КПСС Соцам тIа белгалдоаккх: «МоастагIчуна лаьттача къовсама эггара халагIчеи хоадамболашагIа йолчеи участкашка хиннаб коммунисташ. Шоашкара масал а гойташ, бIуболийташ дола партийни дош а оалаш советски наьха дегаш уравттадаьд цар, Коталонга бигаб уж».

ТIом чакхбаьначул тIехьагIарча шерашка Коммунистически партеи Советски правительствеи машаран дунеи халкъашта юкъерча кхерамзленнеи тIехьара къовсам империализма реакционни низаша лецаду тийшабалхаш цIаккха а теркамера дIа ца доалийташ лоаттабу. Машар безаш йола арахьара политикеи агрессора юха хоадамболлаш хIама тоха кийча хилари цхьана тардалга тахан мехка оборонни низ чIоагIбара, Герзащцарча Низий онк айдара, шийн, шийн цхьоагIонхойи доттагIийн кхерамзле Iалашъяра тIаерзаяь я КПСС политика.

Александр СКРЫЛЬНИК,
инарал-майор, философски Iилмай кандидат.
(АПН).

Кхояьча материалий чотагIа

Дийцар дийцача дац

Вай республика экономика детIайоалаяра шоай деррига кхоачамаш оарцагIа а даьха низи хьинари ца кходеш къахьегаш дукха промышленни предприятеш я. Бакъда, хьалхашка латта декхараш кхоачаш ца дарца уж тIехьатетта организацеш а кIезига яц. Царна юкъе я Грозненски «Трансмаш» яха завод. Январь бетта план 91,7 процент мара кхоачашъяьяц цо. Заводе арахецна тракторни прицепаш чIоагIа эшаш я юртбоахамера лоархIаме мовхьаш дIахьа кхахьара. Цар планах ара ца хецаш йиса 100 прицеп юртбоахамерча балхаш тIа чIоагIа Iаткъаргдолаш гIулакх да.

Хьалха дIаихача шерашка санна аргIанарча шера а лакха социалистически декхараш тIаийцад завода коллективо. Царна юкъера керттердар да дерригача хьокхамий паччахьалкхен план 28 декабре кхоачашъергья аьнна денна дош, планал совгIа 50 тракторни прицеп арахеца, царех итт прицеп хоржамашта накъаболхаш. Иштта кхояьча материалий чотагIа шин дийнахьа къа а хьегаш 94 тракторни прицеп арахеца лерхI завода коллективо. Цхьабакъда, дIабахача бетта планах лоархIа ца барах хоржамашта накъаболхаш шоаш кийчде лаьрхIа хинна совгIат кийчдалзар цар. Ала деза тIаийцача декхарех цхьа пункт каьхата тIа язъяь хилар мара кхоачаш ца еш йисай аьнна. Шоаш планах лоархIа ца беш бисар цар дувзаду лерттIа электроэнерги хьа ца луш хиларца. Цунах баьхан а лаьрхIа, из аларах уж бехка кIалхара балац. ХIана аьлча, оттаяьча графиках шин кIира цкъа ах сахьата электроэнерги дукхагIйолча предприятешка дIайоаю. ХIаьта а цхьайолча предприятешта из Iаткъа а ца Iаткъаш дIабахача бетта паччахьалкхен план толамца кхоачашъяьй.

Массадолчоа бехке электроэнерги я яхаш багIача «Трансмаш» завода кулгалхошка де цхьа хаттар да са — деррига кхоачамбоацараш электроэнергеца дувзадеш хилча тIаийцача социалистически декхарех 22 эзар киловатт-сахьат электроэнерги мишта кхое лерхI оаш аьнна? Са хаттара жоп луш завода партийни организаце секретара Митин Анатолий Дмитриевича аьлар: — Из зал киловатт-сахьат электроэнерги оаха кхое лерхI. болх беш йола оборудовани шийн ханна соцаеш, цунах рационально пайда эцарца, технологически процессаша дIадеххача тайпара мара электроэнерги йоа а ца еш, сварка ярца, нормах дийнахьа йоагае езаш йола лампаш ма хулла кIезигагIа доагаярца.

Бакъда, лакхе мел доададаьр дукха терко ца еш талмастта леладелга хьахьокхаш дар заводе сона дайна сурт. Ара сийрда малх хьежача дийнахьа ерригача завода управлене йоагаш лампаш яр. Управленера цхьан технически болхлочо зувцар вIалла эшаш а йоацаш, шоаш зехьа мел электроэнерги йоагаю.

Геттара а цецвоаккхаш дар кхояьча материалах 94 тракторни прицеп арахеца лаьрхIа юкъейоалаяьча графах хIанз а оттаяь план ца хилар. Социалистически декхар тIаэцача хана кIоарга тахка дезаш дар малагIча кхоачамех, мишта пайда эца вIаштIехьдаргда. ТIаккха болхлошца дагабаларца, цунах царна фу хет хьажа декхарийла бар кулгалхой, нагахь санна, къоабалдаь из гIулакх хьаллоацаш дале. МалагIча методах болх чакхбоаккхаргба хьахьокхаш чIоагIъяь план а хила еза.

Вай ювца план ца хилар бахьан долаш таханарча денна «Трансмаш» завода цхьа болхло вац из мероприяти чакхъяккхара шийга малагIа дакъа кхоач ховш. Цу гIуланха башха сагота волаш из хьоакадеш цхьаккха саг ца хиларо къаьгга хьахьокх профкома а, партийни а комсомольски а организацеша шоай болх ледара лелабелга.

М. БАРАХОЕВ.

Хоржамаш долча дийнахьа дуккхача агитпункташка го йиш яр кхадж тасса баьхна бIарчча дезалаш. ХIаьта царех дуккханешта юкъе бар укх шера эггара хьалха кхадж тоссаш хиннараш а.

— Укх шера духхьашха кхадж тоссаш ба са мехкарий, шолла яь са ши йиIиг Еленаи Иринаи, царца цхьана хьаенай со а. Из бокъо еннай хIара советски сага вай Конституце, — яхаш дувц Грозненски политехнически техникума преподавателa Кальченко Ольга Николаевнас. — Со хьехархо я, хIаьта са йиIигаш дешаш я № 26 йолча технически училище. ХIаране шийн вахара никъ белгалбаьб, цудухьа оаха дег тIара баркал ях вай партена, советски правительствана хаддаза йоахо ярах.

СУРТА ТIА: КальченкогIар дезал (аьрдехьара аьттехьа) Елена, Ирина, Ольга Николаевна.

Р. АУШЕВА сурт.

ХУВЦАМАШ ГIАДВУГАШ ДА

Нохч-ГIалгIай «Терек» яхача производственни мебельно-дахчан хIамаш еча объединенена чуйоагIача цехашта, филиалашта юкъе йоккхагIчарехи дикагIчарехи цаI лоархIаш я Тасуев Аюб Жамилович керте латтача цхьоалагIча филиала коллектив. Цун болх, къахьегамеи бытеи хьалаш тоадара, арахецача продукце ассортимент шерьяра, производственни мощносташ детIайоалаяра, болхлой къахьегам аттача баккхара тIадерзадаь дукха балхаш даьд укхаза укх тIеххьарча пхе шера. Цу юкъа филиала коллективо кара а ерзаяь арахеца йолаяьй «Терек», «Вега», «Горянка» яха стенкаш, халкъа чIоагIа эшаш долча товарех арахеца доладаьд книжни полкаш, паччахьалкхен дикала Знак енна дола журнальни столикаш. ХIанзалца хьа хIара бетта уж арахецар филиала болхлоша 1600 — 1700. хIаьта бахача наха уж чIоагIа хоатташ хиларца дувзаденна. цар хьашташ дизза кхоачашдара бетта ши эзарнега кхоачаш арахеца доладеш да уж. Белгалдаккха дезаш да журнальни столикаш арахецача цехах лакха культура йола цех яха цIи тиллийтара тIехьа тIагIерттa къовсам лоаттабеш филиала болхлой хилар а.

— ЦхьайтталагIа пятилетка йолаялалехьа хьалхарча шерашка оаха арахецаш йола продукци дика яц, яхаш дукха рекламацеш ухар тхога потребителашкара, — аьлар укхаза ткъаь ялх шера болх беш волча къахьегама ветерана, филиала партбюро секретара Смирнов Василий Александровича. — Вай республике меттел берригача вай мехка а тха продукци дIакхоачаш хиларга диллача из чIоагIа новкъадоалаш гIулакх дар бIарччача коллективана. Ховш ма хиллара хоза хьаяь мебель моллагIа дале а сакхат долаш нийсъелча, из нийцачунна чIоагIа бохам боалаш гIулакх хул цунах. Цудухьа укх тIеххьарча пхе шера дукха балхаш даьд оаха хьаеш йолча продукцена юкъе брак ца нийсъялийтара. ЮкъейоалаЯьй продукце дикала тIахьожам лоаттабеш йола комплексни система. Хан-ханнахьа чакхдоах продукце дикала ди. Цхьаккха тайпа брак а ца нийсйолийташ мебель хьаечар опыт шерра йоаржаяьй. ЗIамига хинна а брак йола продукци чакх ца ялийтара тIехьара ОТК болхлошта тIалатташ бола бехктокхам айбаьб. Уж балхаш дарах укх тIеххьарча хана тха продукци во я аьнна цхьаккха тайпа рекламаци кхаьчаяц тхога потребителашкара. Белгалдаккха дезаш да, вай мехкарча дуккхача городашка тха стенкаш, журнальни столикаш кхачарга хьежаш дукха нийдархой йIаьхха хана очередах латташ хилар. Цох лаьца хоамаш ух тхога тхоца договор долча торгови базашкара.

— Укх шера хиннача хоржамашта пхи шу хьалха хиннача хоржамашта юкъерча хана продукци хьаяра технологи эргаяккхара, болхлой къахьегам аттача баккхара даькъе а Iалаьмате дукха хувцамаш хиннад тха предприяте, — аьлар къамаьла юкъеенача технолога Слесарева Валентина Павловнас.—Лоацца аьлча, йовзаргйоацаш хувцаеннай тха филиал. Хьалха дIаяхача хана кулг-кара е вордингашца дIа-юха кхахьа езаш хулар мебель хьаяра эшаш йола щиташ. ХIанз массе а йолча цехашка филиала шийн низаца рольгангаш оттаяьй, шитий кушкаш цар тIагIоллa хаьхке яхьа еззача дIахьа- хьу хIанз. Иштта болх бе йолаялийтай шлифовальни полировальни линеш, сушилкаш. Цу мероприятеша къахьегама овсарле а кийчъеча продукце дикал а лакхъяьй.

Итташ долча шерашка дукха халонаш ла йийзар филиала коллектива мебель хьаяра эшаш йола маьженаш йокъаяра кхоачамболлаш Iи ца хулаш. Цудухьа мебела хьекха лак шийн ханнахьа докъалацар, потребителашка ханнахьа мебель дIа ца кхоачаш юсар, докъадала гайна дола лак дика хилацар, цхьайола моттигаш нийслора из ийттIе а. Цу гIулакха дукха уйла йир филиала кулгалхоша, специалисташа. Сиха оарцагIа а баьнна соахка шоай предприяте цар оттабир хIанзарча хано дIа ма деххара бола ДКВР-4/13 яха яй. Вай мехка цу тайпара бола яй из биълагIа мара оттабаьбац хIанзалца. ХIара сахьата йиъ тони Iи лу цо. Из шортта тоъаш ба предприяте коллективана. Цудухьа лакхе белгаллаьха кхоачамбоацараш нийслац балха тIа хIанз укх сахьате.

Къаьнача тишбеннача яьх хьа а яь. цар дIаоттайир 85 тонн солярка чудодаш йола емкость. Кхаь бетта тоъ из предприятена Iи лоаттае, къаьстта Iаи замалахьа газ кIезига йолча хана. Цкъа пайда ийцача конденсатах шозлагIа пайда ийбергболаш сборник хьалийр филиала коллективо. Лак шелдара эшшаш дола хий ца тоъаш, къаьста ахкан замалахьа, дукха хало ла езаш хулар предприяте болхлой. ХIанз цар шоай низаца йиллай 450 метр дIоахал дола водопровод. Шера керте мичча хана а мел эша хий хул укхаза. Уж а кхы а балхаш дарах болх юкъагIбоахаш моттигаш нийслац филиале, боатгIача боарамагIа дIабода из.

Пхи шу Iаяха дукха ха а яц. Цхьабакъда, цу юкъа болхлой бытовой хьалаш тоадара цхьоалагIча филиале даь балхаш чот яь варгвоацаш дукха да. ЧутеIача моттиге из предприяти уллаш хиларах догIа мел дийлхача хана хий чухьийдаш Iамарч увттар филиала коа. Дуккхача хана латтар уж локъа ца луш, балха хьабоагIача а цигара цIаболхача а наха чIоагIа аьттув боацаш гIулакх дар из. Массехк дийнахьа субботник а даь из хий канализаце чу Iочуухаргдолаш гIулакх вIаштIехьдаьккхар цар. Болхлошта лаьрхIа керда тика хьал а яь, хьайийллай предприяте коа. Цига бIарччача шера керда нарсаши помидораши хилийтара лаьрхIа 500 квадратни метр йола теплицаш хьаяьй, кастта уж хилийта лерхI цар эзар квадратни метр йолаш. Керда хьал а яь, болх бе йолаялийтай медпункт, сийрда, паргIата массе а дола хьалаш дола бытовой помещенеш. Цу чу да деша керда журналаш, газеташ, домино, шашкаш, шахматаш.

Иштта долча хьалашка къахьега дог а доагIа, дикагIа аьттув а боал балха тIа мебельщиктий. Цхьаккха бутт дIабахийтац цар цудухьа шоаш тIаийца декхараш тIехкхоачаш ца деш. Укх шера январь бетта план а дикка тIехкхоачашъяьй цар.

— Коллектива къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккхара, болхлошта юкъе беш бола кхетама а организаторски а болх тоабара доккха дукъ тIалатт тха партийни профсоюзни организацешта, — аьлар филиала директора Аюб Жамиловича.—Уж гIулакхаш цар ма хетта дика вIаштIехьдаьхад. ХIара цехе да овсаре къахьегара, къахьегамеи производственни дисциплина тоаяра, продукце дикал лакхъяра, советски халкъо Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа йоккха Котало яьккха 40 шу дузача цIейна, парте XXVII съезда сийленца накъабахара тIахьехаш а кхыдола а лозунгаш, плакаташ, транспаранташ. Цар дIадехаш дараш дизза кхоачаш а деш, къахьегаш йола бригадаш, болхлой дукха ба филиале. Царех я Исаев Руслан, Чуркина Зинаида, Грубова Алла, Чараев Мувса, Белецкий Анатолий керте латтача столярий, шлифовщикий бригадай коллективаш. Овсаре къахьегарал совгIа шоаш хьаеш йола продукци дикеи тIехдикеи мара а ца хулийташ, ОТК болхлой тIахьожам боацаш къахьегаш я уж. Шоай новкъосташта хьинаре къа а хьегаш, башхадика толамаш доахаш хиларца даим хьокхам телаш ба столяраш Дадаев Хьасан, Берсанов Ляча, Сафров Юрий, Алехин Анатолий, отделочницаш Кривенко Тамара, Гангадзе Анна, столяр Мизаев Мухьмад, кхы дуккха бараш. ХIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхоачашъю цар. Цудухьа хIанзлехьа шоай пхе шера задани кхоачашъяь ба уж.

Б. КОСТОЕВ.

ЭХЬ-ЮХЬ ДАЙЧА...

Еррнгача Малгобекски районе дувцаш да Инаркъе хинна хIама. Цу хьакъехье дукхахча нахаца — бокхийчарца а кагирхошца а къамаьл хилар са. Цхьан багара доагIаш санна, наха наIапт оал эхь дайнача йовсараштa, цар даьр сий доацаш, кирча гIулакх да, йоах.

ФУД ХИННАР? Укх шера 4 январе бийса яхача хана пIаза баллаца менна а болаш, Арсамаков IийсаЙ Исроапал, Яндиев Iаддал-Къаьдара ИбрахIим. Арсамаков Хьусена БайIаьла кхычахьара хьатIабаьхка хьехархой болча чу а хьийлха, царна йийттай.

Фу нах ба уж юрта а районе а эхь тIадоагIа из во хIама даьраш? Царех эггара воккхагIвола Арсамаков Исроапал ваьв 1959 шера. Итт класс чакхъяьккхай. Ше вахача юрта шин шаьлла пайда баь вац. Бакъда, низагIа саг йодаеча юкъе хиларах ши шу суд яь чувалла кхийнад цун. 1983 шера сентябре ха яьккха ваьнначул тIехьагIа цIавеча, юрта а районе а болх беш хиннавац.

Арсамаков БайIаьла ваьв 1969 шера. БархI класс чехх ца йоаккхаш, школа йитай. Цхьаннахьа дешаш а болх беш а хиннавац. Ужжаморг ва Яндиев ИбрахIим а.

ХIанз хьожаргда вай уж малагIча дезалашка хьалкхийнаб. Дас-нанас, гонахьарча наха леладаьр, цар шоай хана хьийхар хьаэц бераша. Масала, БайIаьлий даь Хьусена кхо сесаг я. Яндиев ИбрахIима даь — Iаддал-Къаьдера ши сесаг я. ЙоккхагIйолча сесага дезал Инаркъе бах, хIаьта ше зIамагIйолчунца Ростовски областе Iеш ва.

Лакхе вай дийца зулам цар къонгаша дергдацар, нагахьа санна, царга бIарглакха, царна доал де саг хинневаларе. Масала, Ростовски областе вахача Яндиевна ховргдий цун воIо — ИбрахIима Инаркъе фу леладу? Кхо дезал бола Арсамаков Хьусен мукъаьий шийвоIага — БайIаьлийга хьажа? Арсамаков Исроапала нанна школа директора М. Картоевас енна хиннай хьатIабаьхка хьехархой чубаьхача цIагIара квартира. Саг чуводаш а чу ца водаш а лаьттача цун дIоагIаш кхаьчад воIага Исроапалага. Цу чу меннад «кIанташа». Цул тIехьагIа уж чухьийлхаб хьехархой болча...

Ираза, лоелахой оарцагIабаларах, гIулакх кхы а чIоагIагIа Iаьрж ца луш чакхдаьннад.

Дер дайна лийннача хулиганаша-м шоашта доагIар хьоргда. Цох шеко яц!

Цхьабакъда, из деррига а тахан ца хила мегар районерча правоохранительни органаша шоаш де доагIар хаинахьа даьдаларе. Сона хьалхашка улл соахка март бетта Инаркъерча юрта Совета исполкома председатела М. Долтмурзиева юрт вIашагIкхийттача яь доклад. Вай дувцачоа тара да цу тIа яхар а. ХIанзчул шу совгIа хьалха хиннад из хIама. Дзагиев Iалаудина Мухьмад-Башир, Евлоев Къурейша Хизар, Дзагиев Бахьаудина Хьусен юкъе бола «кIантий» тоаба чугIийртай уж хьехархой болча. Царех хьалхара шиъ хIаьтта Эскаре гIулакх даь а ваьнна цIавена хиннав, хIаьта кхоалагIвар салтечун форме тIера Iояккханаа а хиннав.

Укхаза хаттар отт: мичара денадар царна «гIаьххьа» кеп оттаялла ахча?

Жоп цаI мара дац: къонгаш цIабахкарах гIадбехача даьшаноаноша деннад. Шин шера цIагIа ца хиннача къонгашта киса долла сом-эппаз далар-м кхетаде йиш йолаш да. Цхьабакъда, баххалца малар эццал сенна лу из, шоай тIехье йовзаш хилча хIаьта а?

Хьехархой хьабарта а боалабаь (бакъдар къайле сенна кхухьаргда), чакхдаьлар из гIулакх цу хана.

ДIауйла йича, цо хьадир тахан вай дувца кхы а вогIа дола, кхы а унзарагIа дола зулам. Ший хана из дош иштта тесса дитадецаре, цу тIа ца кхача мегар гIулакх. Ма дарра аьлча, укхаза эшаш яр школа директора, юрта Совета исполкома, милице болхлой, юртахоша лоархIача наьха принципиальность, цар хаьдда дола дош! Из ала саг хиланзар Инаркъе а районе а. Деррига дIакъайладахь а р керттера лаьрхIар цар. ГIаргата хургдоацаш...

СОВЕТИЙ Iаьдал даьлча денз, образовани, культура дегIайоалаеча тамашийна толамаш даьхад Нохч-ГIалгIайчено. Цар юхьиг дIайолаяьраш ба, шоай интернационални декхар кхоачаш а деш, нохчий а гIалгIай а юрташка дешар-йоазув хьехаш хинна эрсашха, дуккхача кхыча къамех бола хьехархой. «Iаламнах» да тхо яхачар дийцача аьлдиташта, кулацки бандиташа леладеча бIехача гIулакхашта мегадац уж кхерабе. Царна ховш хиннад, шоаш дер динза дергдоаца гIулакх долга. Цу тайпара нах лорабеш хинаб ерригача юрто. ХIара цIагIа эггара безагIа бола хьаьший санна тIаэцаш хиннаб уж. Царга куц доаце дош елар доккха эхь лоархIаш хиннад, из гIалат шийгара далийтар юрта гоамлуш хиннав.

Из дика традици тахан а яхаш я. Вай республике бIаьш хьехархой, лораш ба кхычахьара хьатIабаьхка. КIезига бац уж Малгобекски районе а. Цига шоай педагогически болх дIаболабаь а хIанз къахьегаш а ба хьехархой: З. Рязанова, В. Слепцова, Е. Мысник, Г. Крестьяников, В. Жизневская, С. Зосим, Р. Гейко, дуккха кхыбараш. Шоаш баьха моттигаш, шоай дай-ноаной, гаргара нах а бита, вайна новкъостал де, вай бераштa хьеха баьхнаб уж. Баркал царна!

Цу тайпара нах ца лархIар, цар йоакхо ца яр доккха эхь де. Йеl е йиша кхычахьа балха дIахьожайича корзагIа ма доалий вай, цу юрта гаргара нах, бовзараш-безараш бале а. ТIаккха кхыча наха дер сел аттa хIана хет, уж а мича баьхкаб шоаш баьхача болх бе безам боацаш.

ХьатIабаьхкача специалистий алхха юрташка бахача наха сий дарах, царна духьала куц доаца хIамаш ца лeладарах доалаш дац гIулакх. Даим а цар йоакхо е, царна фу эш хьежа декхарийла я моттигера партийнии советскии органаш, боакамий а райпо а кулгалхой. Халахете а, из Малгобекски районе доагIача бесса ду ала, йиш яц тахан. Со мел хиннача школе леткъаш бар хьехархой.

ЛадувгIаргда вай № 15 йолча Юкъерча Ачалкхерча школа завуча Гастева Татьяна Васильевнас дувцачунга:

— Цхьайтта шу да со укх юрта болх беш йола, — йоах цо. — Совхозо вIалла новкъостал дац хьехархошта. Укх дешара шера а цун кулгалхой тхогахьа хьахьожаш бац. Ди юккъа школана хий кхехьа дезаш ба «Алханчуртский» совхоза болхлой. Из а шоашта дагадеххача хана дахьаш а ца дахьаш дут. Юрта йистера даьнна мича гIоргда тхо хий да?! Иштта во латт маьхк кхухьилга а, кхыдарех-м аз дувца а дувцаргдац...

ТIаккха тамаш йий цигарча школе эшаш ши математик, физик, историк, географ хилар? Иштта мара шоай йоакхо ца еш хилча хьатIабаьхка хьехархой дукха Iелургбий?

Юртара моллагIа школа хьаийцача цу тайпара латт гIулакх.

...Еррнгача районе дувцаш да Инаркъе хиннар. ХIаьта из тамашъе езаш а дац. Дувца хебар доацаш ийрча гIулакх да цигарча хулиганаша даьр. Цу тайпара хIама цхьаннахьа а цIаккха а кхы ца хилийтара Малгобекски а кхыча районий а кулгалхой оарцагIбоаргхиларах теша лов. Цар къаьстта теркам тIабахийта беза хьатIабаьхкача специалистий йоакхо яра, царна эшачунга хьажара. Вайна долча гIулакха, шоай ков-карт дита, баьхка ма бий уж. Царца эздел леладелга, царга хьажар районе кулгалхоше йоакхо е езаш гIулакх да.

М. ХАМХОЕВ,
тха спец. корр.

Бирсача 1942 шера, фашистски гIаьрахой Грознена гаргакхоачача хана ЦIеча Эскаре гIулакх де болх дуккха а вайнаьха кагий нах. Царех вIашагIйолл № 245 йола дошлой полк. Из дар шу долалуш.

Аьхки полк хьожаю Ростове. Цигара денз ший байрака сий лакха лоаттадеш, деналера гIулакхаш шоашкара гойташ, майрра фашисташта духьал леташ Сталинграде кхоач полка бIухой. Волга тIара, моакхаз санна, чIоагIале а хинна дIаэтта город лораеш дуккхача вай мехкахоша Iодехкар шоай синош.

Шовзткъа шу кхоач укх шера, советски халкъо Котало а йоаккхаш. Сийлахьбоккха Даймехка тIом чакхбаьнна. Тахан республике вахаш ва цу полке хинна шовзткъа гаргга саг. Каст-каста вIашагIбетталу уж, дагалувц цу алан шерашка шоаш леладаьр, лайнар, дагIух таханара сийрда вахар бахьан байнараш.

Городе а районашка а болх беча кагирхошца, школай, техникумий, училищай дешархошца шоай хулача вIашагIкхетарашка дукха дувц цар советски бIухой денала, къонахчалах, тIахьех уж шоай Даьхенна мутIахьа бола бизза гражданаш хилара.

СУРТА ТIА: полка ветеранаш (аьрдехьара аьттехьа) Р. Лалаеви, Ш. Касаеви С. Тасуеви дагабувлаш ба шоай тIема наькъех.

Р. АУШЕВА сурт.

ДIАХАЙТАР

КПСС Грозненски горкома марксизма - ленинизма Университето «КПСС экономически политика» яхача заочни отделене 1-ча курсе деша багIарашка дIахойт, моллагIа дешара сесси 1985 шера 25 февралера 5 марте кхаччалца марксизма - ленинизма Университета помещене чу хургхилар.

Деша мел багIараш бахка декхарийла ба.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

КХОЛЛАМА ЛАКХАЛЕНАШКА

Массехк ди хьалхагIа Таганрогера цIакхаьчар Х. Нурадилова цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен театра гIалгIай труппа. Цига хиннай из сийлахь - воккхa эрсий йоазонхо Антон Павлович Чехов ваь 125 шу дизар цун даьхене дездеча дакъа лаца яха.

Таганроге Чехова драматургега Еррнгроссийски хьажар оттадаьдар. Цу хьажаре гойта аьнна гIалгIай труппо йихьаяр Чехова произведенешкара хьайица, керттерча режиссера — РСФСР Пачхаьалкхен преме лауреата, НГIАССР искусствай заслуженни деятела Хакишев Руслана оттаяьи сценографи язъяьи йола «Юбилей» яха спектакль. Из спектакль белгалъяьккхай диплом яларца. Иштта дипломаш еннай Хакишев Руслана, Наурбиев Руслана, Беков ИбраьхIама, Нохч-ГIалгIай, Къулбаседа - ХIирий, Абхазски АССР-ий заслуженни артистана Яндиева Тамарена.

1984 шу беркате хилар цу труппана.

Гастролешца Москве яхача хана РСФСР культура Министерства, Моссовета грамоташ, йоккха ахчан преми елар труппана НГIАССР халкъа яздархочо Боков Ахьмада перевод яьча авторий Прохановеи Герчиковеи «Сай наькъа вода со» яхача пьесах оттаяь спектакль бахьан долаш.

Москвеи Таганрогеи гастролеш хинна чакхъяьннай. Труппа чIоагIа хьинар тIадахийта дийза ха яр из. Цу хана артистий вIашагIкхетар хилар предприятей коллективашца, юртий къахьегамхошца, цар концерташ тийлар керттерча сценически майдаш тIа.

Таганрогах йола уйла дег чура хIанз а дIаяьннаяц, хIаьта а театро хIанзле а болх дIаболабаьб советски халкъо фашизм эша а яь Сийлахь-йоккха Котало яьккха 40 шу дузача денна накъадаха кийчо яра. Коллектив хIанз болх беш я «Сай наькъа вода со» яхача политически репортажа пьесах зрителашта вовзаш волча Герчиков Леонидаца цхьана творчески гIулакхаш а леладеш Хакишев Руслана язъяьча кердача пьеса тIара спектакль оттаяра. «Хьал а гIеттс, волле» яха из пьеса цIн хеза вола вай мехкахо — Советски Союза Турпал Аушев Руслан ваьннача АушевгIар династех язъяь я. Цу пьесана юкъе я труппа ерригa творчески состав.

Цу цхьан ханна театра кагирхошца французски драматурга Жан Ануя «Антигона» яхача пьеса тIара спектакль кийчъеш ва театральни институт яьккхачул тIехьагIа иштта Луначарске цIерагIча ГИТИС-а режиссерски факультет а йоаккхаш воалла къона режиссер Гузуев Хьусейн.

Труппа творчески состава доккха новкъостал ду тIемеи къахьегамеи ветеранаша художника Федор Петрович Кудрявцевеи йоккхагIйолча гримера Татьяна Самсоновна Мартыноваси.

Коталон 40 шу дизар деза деча деношка гастролешца яха йIаьххача хана Къулбаседа Кавказа лоаллахарча вежарашка йолча республикашка гIолла гобаккха лаьрхIа я труппа коллектив.

Театра коллективо доккха дакъа лаьцар халкъа депутатий моттигерча Советашка деча хоржамашта кийчо еча. ЛоархIаме агитационни болх бир цо.

Театра коллективагара районни Совета депутаталла хержай актриса Кодзоева Дугурхан, НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла хержав РСФСР заслуженни артист Омаев Дагун.

С. СЕМЕНОВ.

Спорт

АКРОБАТИКА

Январь бутт чакхбоалаш город Белгороде хиннача «Буревестник» ДСО Россовета хьалхле яккхара яхьашкеи чемпионатеи дакъа лоацаш хиннабар вай республикера спортивни акробаташ. Цига акробатически наькъалга тIа кхувсабаларах къовсалуш хиннав 27 маIа саги 28 кхалсаги. Грознерча № 34 йолча школа дешархочо, дийтта шу даьннача Гринев Олега бокхагIчарна юкъе шоллагIеи къоначарна юкъе хьалхареи моттигаш яьхаяр.

ХIаьта, городерча № 60 йолча школа дешархо А. Шарамкова - а шоллагIа—винтовой хьисапе упражнени еш кагирхошта юкъе толаш хиннаяр.

Цудухьа уж юкъебихьабар «Буревестник» ДСО Россовета вIашагIтехача командана. Цунна юкъе а болаш дакъа лаьцар цар укх деношка хиннача «Буревестник» ДСО ЦС хьалхле яккхара къовсамашка.

Кагирхошта юкъе чемпион хилар О. Гриневх, иштта кагирхошта юкъе хьалхара моттигаш яьхар И. Колоколоваси А. Шарамковаси.

Цар кхаьчне а кхоачашйир СССР спорта мастера норматив. ХIанз «Буревестник» ДСО ЦС гулъяьча командана юкъе а болаш, уж кийчлуш ба март бетта Тбилисе хургйолча мехка чемпионатага.

✦

БОКС

Боксах «Буревестник» ДСО Центральни Совета хьалхле яккха дагахьа город Саранске къовсабелар къона спортсменаш. Дика толамаш даьхар цига Грознерча мехкдаьтта института студента Умаев Зелимхана. Цкъа ца эшаш полуфинале кхоач из, цига а нокаут воккхийташ эшаву цо Грузера Квантадиади. Бакъда, финале лораша дакъа лацийтац цунга. Иштта кхоалагIа моттиг йоаккх вай мехкахочо.

ХIаьта а из юкъевихьав март бетта Пензе хургйолча СССР хьалхле яккхара кагирхой яхьашка дакъа лоацаргдараштa.

С. ОСМАНОВ.

ФЕ ХИЛА

Ер гIулакх нийсделар Назрановски районе. ТIой-Юрта вахаш волча водителa А. А. Белигова лехкаш йола «Жигули» яха автомашина Экажкъонгий-Юрта дIакхача йиъ километр йисача хана Х. А. Котиева лехкаш йолча «М-412» яхача машина тIатехар. Уж машинаш вIашагIкхетарах шаккхе водитела човнаш хиннай, пассажирех цаI вийнав цу аваре. ВIашагIкхийттача шин машина водителаша а пассажираша а кхерамзлен оасаш дIахьоарчаяь хиннаяц, цудухьа Iалаьмате хала човнаш хиннай царна. Бокъонаш толха а яь шийл хьалха йодача машинал вож хьалхаяла йоларах духьала йоагIача машина тIакхийттай из, из бахьан долаш хиннад из хатар а. Укхал хьалхарча тхоай информацешка оаха яздаьдар: хьалха йодача автомашинал хьалха бала гIертача водителаша эггара дукхагIа бокъонаш телхаю, шийна духьала йоагIача автомашина хьалхашка маневраш е а беле. Уж бахьанаш нийсдаларах ерригa яьча аварех 32 процент яраш уж гIулакхаш нийсдаларах хинна я. Дага а доацаш уж санна йола авареш хилара кхерам болаш гIулакх нийсделча цхьабола водителаш чIоагIа беха хьовз, дукхагIча даькъе цудухьа ю цар еш йола авареш.

Укхаза белгалдаккха дезаш да автошколашка водителаш Iомабеча хана царга автомашина лехкийтара йола ха чIоагIа кIезига я аьнна, цудухьа курсант дика а нийса а автомашина лелае Iомалац. Из дош цкъа санна дуккхаза а дийцад непайоазоне, цудухьа курсанташ Iомабеча дукха ца говш хувцамаш хургхиларах дог доахалга да.

ДIадахача кIирагIа «Чечингстройтранс» производственни автотранспортни объединене хилар автомашинаш лелаеча наькъашка кхерамале хилийтара специализированни ший лоIамеча халкъа дружинай городской актива собрани. Цига дакъа лоацаш вар 35 специализированни дружинай 205 саг. Наькъашка порядок хилийтара йолча ший лоIамеча халкъа специализированни дружинай балха итогех лаьца доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР МВД ГАИ начальника заместитела А. Е. Сайянца. Цо белгалдаьккхар наькъашка хьовзам ца хилийтара дружинай болх боккха лоархIам болаш хилар, цар дика болх беш хилар а хьоахадир, дийцар специализированни дружинаштеи Госавтоинспекцене юкъерча бувзамех. Иштта цо белгалдаьхар дружинай балха тIа Iаткъаш дола кхоачамбоацараш а. СовгIаташ делар дика болх баьча «Чечингстройтранс» ПАТО, автоколонна — 1436 спецдружинашта.

ДIадахача кIирагIа Нохч-ГIалгIай АССР наькъашка 10 автоавари яьй, 4 саг ве а вувш, 9 сага човнаш а еш.

Нохч-ГIалгIай АССР
МВД ГАИ.

Безаме вIашагIкхетар

ТIаьк, аьнна, хьалдизадар самардийнахьа Къулбаседа-ХIирий АССР Пригородни района культура ЦIа. Укхаза нах гулбеннабар шоайцига хьоашалгIа венача Советски Союза Турпалца, майорaца Аушев Султана Русланаца вIашагIкхетара.

Торжественни хьале тIаэц пригородненцаша шоайцига вена веза хьаша, цунца бaьхка цун да Ювсапа Султани воша Бахьаудини. Назрановски района партийни, комсомольски, къахьегама коллективай вихалаш. Турпала вахарах, цун гIулаккхех, дезалах дувцаш къамаьл дир КПСС Пригородни райкома хьалхарча секретара Стоянов Владимир Антоновича. Цо белгалдаьккхар АушевгIар вежарий вахарах, цар делалерча гIулакхех масал а эцаш дуккхача шоай кагирхоша бIухочун сийлен вахара никъ хержа хиларах.

Иштта, советски наьха дохаргдоацача вошалах, барт - цхьоагIонах, къонача тIехьен иразеча вахарах дийцар цу вIашагIкхетаре къамаьлаш даьраша, везача хьаьшага моаршал хоатташ композици оттайир къонача ленинцаша.

Цул тIехьагIа, гулбеннараштa шоаш иштта дика тIаэцарах баркал а оалаш, къамаьл дир Советски Союза Турпала Аушев Руслана, дуккхача хаттараштa дизза жоп тийлар.

ХЬАМСАРА ДАЙ-НОАНОЙ!

Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен университета педагогикаи психологеи кафедре болх беш я берашта кхетам балара дезалашта гIо деш йола методически центр.

Методически центре Шоана тергья дезала берашта кхетам балара, бераштеи даьшта-ноаноштеи юкъера гIулакхаш вIаштIехьадахара даькъерча духь-духьача дешай хьакъехьара консультацеш.

Педагогикаи психологеи кафедра балхахошна гIо дергда Шоана яьинача ханашка хьежжа берий оамалаш хувцалуш хилар кхетаде, доккха хиларца дувзаденна бера оамал «хала хулаш хилара» проблема къоастае, зIамига саг нравственно кхера наькъаш белгалде.

Консультаце болх бу пхоатта деношка 11 сахьат даьлча денз 14 сахьат даллалца.

Тха адрес: 364907, Грозни, А. Шерипова улица, 32, Нохч-ГIалгIай госуниверситет, педагогикаи психологеи кафедра (ауд. 10). Телефон 3-47-61.

ХЬАМСАРА ИЙДАРХОЙ!

Шоана лаьрхIа «Промтовары» яхача розничнн торговя объединене 26 — 27 феврале хургйолаш № 43 йолча тика тIа вIаштIехьъяьккхай МОТТИГЕРЧА ПРОМЫШЛЕННОСТА КЕРАМИЧЕСКИ ИЗДЕЛЕЙ выставка (пр. им. Ленина, 74/100).

Укхаза шоана гургья йоккхача ассортиментагIа, хоза хьаяь, безам тIаозаш йола КЕРАМИЧЕСКИ ИЗДЕЛЕШ. Царех моллагIчо шун цIен чухье хозъергья.

ДУВЛА ТХА ТИКА ТIА. ШОАШТА ЕЗАЕННА ХIАМА ЭЦА!

«ЮНОСТЬ» ЯХАЧА КИНОТЕАТРО

1-ча МАРТА ФИЛЬМАИ ПРЕМЬЕРАШ ГОЙТ:

1. СИИНА ЛОАМАШ, Е БАКЪДОЛЧОА ТАРА ДОАЦА ИСТОРИ.

Режиссер — Э. ШЕНГЕЛАЯ.

Студи — «Грузия-фильм».

ДIайолалу 18 сахьат даьлча.

2. ПЛАНЕТАЙ ПАРАД.

Режиссер — В. АБДРАШИТОВ.

Студи — «Мосфильм».

ДIайолалу 20 сахьат даьлча.

Премьераш дIайолаялехьа царна хетадаь къамаьл лу «Контакт» яхача киноклуба председатела А. В. Очмана.

Хаттар долчо телефон тоха: 3-34-23.

Дувла тха кинотеатре.

«Юность» кинотеатра дирекци.

ТЕЛЕВИДЕНИ

26 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Юханхайна, горнисташ!».
9.05 — «Дехна нускал» яха Б. Сметана опера. Пражски къаман театра спектакль.
11.30 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Юртара анайовхаш». Документальни фильмаш: «Школера бал чанхъьяча», «Чарва», «Садар — вайдар», «Iатто шура лу».
15.50 — Ярослав Гашек. Вахареи кхолламеи оагIонаш.
16.25 — «Кердадараш».
16.30 — Тха корреспонденташа дувц.
17.00 — Т. Шевченкой цIерагIча УССР Пачхаьалкхен операи балетеи театра къоначa солистий концерт. Киевера передача.
17.30 — Шоайла доттагIал леладеча эскарий Х-ча Iаи Спартакиаде. Лыжни спорт, 15 км. Раубичера передача.
18.15 — «Iилмеи вахари».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «ХIанзара дунен болхлой балам».
19.30 — Хоккеях йола СССР чемпионат. ЦСКА «Динамо» (Москва). 2-гIеи, 3-гIеи периодаш.
21.00 — «Ха».
21.35 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Салтий мемуараш». 4-гIа фильм. «Сапераш хиннабецаре». Телевизионни документальни фильм.
22.30 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

17.05 — «Вай вахара сердал». Документальни фильм.
17.25 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
17.40 — Киножурнал.
17.50 — «Хьайбаша Iа дакхар мишта чакхдоал?» Рейд (нохчий меттала).
18.00 — «Хургдолчун оаз хаза». Документальни фильм.
18.20 — «Къоначар оазаш» (гIалгIай меттала).
18.50 — Объявленеш, реклама.
18.55 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.15 — Дезалера педагогика. «Масала низ».
19.45 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
19.55 — Дальневосточни Пачхаьалкхен эстради илле-халхара ансамбла концерт.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Бийсанара сеанс». Телевизионни художественни фильм.
22.20 — Волейболах йола СССР чемпионат. МаIа нах. «Динамо» (Московски область) — «Радиотехник» (Рига).
22.50 — «Кердадараш».

27 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Бийсанара сеанс». Телевизионни художественни фильм.
9.20 — «Къоначар кхоллам».
9.50 — «БIаргашта гушдар — теша халадар».
10.50 — «Степан Руданский» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
11.10 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Социалистически мехкий документальни фильмаш: «Юхадийнъеннача города ганзашкара» (ВНР), «Дийнеи денней хий» (ЧССР), «Городаш-доттагIий: Ленинград — Дрезден».
15.30 — ДIалоих дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреата Ю. Сидорова (баян).
15.50 — «Сакъердаме старташ».
16.35 — «Кердадараш».
16.40 — «Укхаза вай Даьхе я». Телевизионни документальни фильм.
17.30 — Шоайла доттагIал леладеча эскарий Х-ча Iаи Спартакиаде. Биатлон. 10 км. Раубичера передача.
18.15 — «Саги закони».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Дунеи кагирхойи».
19.35 — «Безамах дола дувцараш». Телевизионни художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Уж наькъаш вай дицдалийта йиш яц». Поэзи. Н. Тихонов.
22.00 — «Массанешта йола музыка».
23.15 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйранара гимнастика».
8.15 — «Сиглен чам». Телевизионни фильм.
8.35, 9.35 — Географи, 7-гIа класс. Урала Iалам.
9.05, 13.00 — Немций мотт. Хьеха 2-гIа шу.
10.05 — ПТУ дешархошта. Истори. Москве хинна декабрьски герзашцара гIоттам.
10.35, 11.40 — Музыка, 5-гIа класс. Н. А. Римский-Корсакова «Снегурочка» яха опера.
11.05 — «Мамай школа».
12.10 — Юкъера биологи. 1-гIа класс. Хьайбай селекци.
12.40 — Природоведени. 3-гIа класс. Шаьрача арений Iалам.
13.30 — Исторе оагIонаш. «Дега дагалоаттам». Сийлен орденаш лелаеча кавалерех.
14.15 — В. Быков. Произведеней оагIонаш тIа гIолла.
15.10 — «Кердадараш».
17.15 — «Мишта дах шо укхаза». Документальни фильм.
17.45 — «Къонача болхлошта — лакхера знанеш» (нохчий меттала).
17.55 — «Чернехера музей». Фильм.
18.05 — «Агропромышленни комплекс болх беш я» (нохчий меттала).
18.25 — «Хьувкъам-85». «Дика фу — дика хьувкъам».
18.45 — Киножурнал.
18.55 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.15 — Октябрьски (1984 ш.) Пленумеи КПСС ЦК-еи соцамаш — вахаре! «Хий тохача гентара — лакха къахьегам» (гIалгIай меттала).
19.45 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
19.55 — «Коммунисташца гIа нийсбеш». Партеи, тIемеи къахьегамеи ветеранаца А. К. Забиякойца кагирхой вIашагIкхетар.
20.25 — Хьайбаш леладечарна дола концерт.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Авари». Телевизионни художественни фильм. 1-гIа сери.
22.45 — «Кердадараш».
22.50 — Волейболах йола СССР чемпионат. МаIа нах. «Радиотехник» (Рига) — ЦСКА.

РАДИО

27 ФЕВРАЛЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — Халкъа инструментий оаз ен (нохчий меттала).
11.15 — «Ший деша да хилар» (гIалгIай меттала).
11.30 — «Халкъа творчество» яха музыкальни передача (гIалгIай меттала).
15.15 — «Барт тайнача дезале» (гIалгIай меттала).
15.35 — «Укх деношкарча темаех» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала).
16.15 — Концерт (нохчий меттала).
16.45 — «Ресурсай ихом бар — резервашн стимулаши» (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).

Тахан республике гIоллеи Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, наг-нагахьа лоа а делхаш хаоттам хила тарлу.

Наькъашка ша билла хургья. Секунде 3—8 метр сиха мух хьекхаргба малхбузенгахьара. Республике гIолла 0 —5, город Грозне гIолла 0 —2 градус шийла хургья.

Кхоана республике гIолла хувцалуш морхаш а йолаш наг-нагахьа лоа делхаргда. Тайп-тайпарча лостамех хувцалуш секунде 3 —7 метр сиха мух хьекхаргба. Бийсанна —8 —13, дийнахьа 0 —5 градус шийла хила тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта бохама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05081. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 933.